

XI.

Pályamű

az ifj. gr. Nádasdy Ferencz ur által
néhai gr. Nádasdy Tamás nevére tett
alajtvány jutalomkételetére.

Kivántatik egy, a magyar történet-
ből vagy magyar mondavilágból vett
tárgynak költői elbeszéléssé feldolgo-
zása.

Felige: I pede fausto....

X

"Pálya"

az ist. gr. Nádorok kéntes in álta
 uka: gr. Nádorok. Tama' nunci re
 aszimny jiaomakelie.

Winnia

dit nagy magyar munka máláfol ut
 Trappunka: elbirelve jébbé
 Ért.

... az ist. gr. Nádorok kéntes in álta

Kinizsi bal karja.

i.) — Költői beszély. —

e kéntes
 Kéntes
 Kéntes

Jelige: I pede fausto....

Faint, illegible handwritten text in the left margin.

Faint, illegible handwritten text in the left margin.

*Szemembe fénylenek az óriás képek,
Kik a történetnek betűi közt élnek;
Lománkot, éleves lehell feléik a dal,
Világok ébred, kél, a lant hangjaival.*

*A mint a régiség világa föléled,
A képzelet röjstén jöven a személyek:
Látom Höllo's Matyáist, hős Minixsit a bán,
Ki a balkarjában a sors karjával bán.*

Molnár

Molnár skülekötől lött a rettenő gyermek,
 Keményidegzesén azél erők vertek;
 Látnátok azokat a malom köveket,
 Melyekből mint gyermek várakat épített.

S ha kedve volt fogá a malom kerekét,
 Megállíá, s akkor senki sem örhetett;
 Helyéből a tengelyt könnyen kiemele,
 S nevetve forgatá a csillagok felé.

Midőn pedig a harc sirályá veszt hírel:
 Vitéznek esküdött, — és aztán mit mivelte?
 Csataban nyert pánczelt, lovat, vas sisakot,
 Dicső nevet hozza a történet valott.

A teste arslané, királyi az elme,
 Szaván a mennydörgés hangját eresztette;
 S ha öfszerörrent a két kard két marékban,
 Villám csikérvott át rajta hamarjában.

Ar. elveszett éj.

[Faint, mostly illegible handwritten text in a rectangular frame]

[Faint, mostly illegible handwritten text in a rectangular frame]

I
Delebámult a sors a széles világba,
Elálmósult arcát tenyerébe vágva, —
Összeverte magát, s a magyarok másnap
Látták hogy szemökben örömkönyek állnak.

Honnét ezen könyek, honnét e szent harmak?
Megrellett serlege végre a magyarnak?
E könyek jelenték, hogy a magyar nemzet
A sors haragjával bajrivásba kezdett.

[Small handwritten signature or mark]

Az az: hogy... kibékült a sorsnak kezével,
 Szorítva azt kérde: minek feledé' el?
 Tan nem is tudná már aldani csak velem,
 Pedig e hon hősei mindenkor megtermi.

*

*

*

Beszéli regéli az ősi hagyomány
 Az őshajjú komoly nagyatyák ajakán,
 Hogy e dolgok akkor történek volna meg,
 Midőn Kivixsi Pál, s a sors baji kezdének.

Megöl az unalom jét Kivixsi lelke,
 Labdarunk egykissé a halállal ketten.
 Nincsen immár fűi széles e világon,
 Ki velem kilépjén oh magyar barátom.

„Balga

„Balga, halhatlanhoz ki nyulni merészel,
 — Valószól Kivixsi meggondolt beszéddel —
 Máskülönben úgy is meguntam élesem,
 Virág helyett tövis bujgánnik keblemen.

Tündér leányt láttam, bár ne láttam volna!
 Né' szemem égető könye most nem folyna;
 Könyemmel szarítom életem, lelkemet,
 Egyszer csak azt látom hogy szívem megrepét.

Te vagy oka, te sors, te vagy ellenségem,
 Mért nem nyissa nagy pályát, uri helyet nekem?
 Jer hát mit bánom én, kiállok a gátra,
 Lássuk meg mit bírok? nincs már egyéb hátra.”

Szavai után az elszánt Kivixsi Pál
 Mondhatlan vakmerőn a sors elébe áll.
 É' volt, az ég minden csillag szemével
 Kiváncsian nézé a legegy mit mivel.

De nem,

De nem soká' kellett várnia a dolgot,
Mert a sors ex egyszer borzafón megborlott,
Vitéz Pál két kezét tövéből kirántva
Haza felé vette útját nemsokára.

"Mit tettem én már most? gondolá magában,
Kirántám két kezét kiür lesz a világban,...
Vissza teszem jobbát lesz arra szűkségem,
A balját pediglen most magamhoz veszem"

Mikején gondolta megrette a leány,
Elnézte darabig mit tesz a sors szegény;
Bal keze helyéből nem folyt a vér árja,
Omolt belőle a bosszu csatornája;

De nem ártott semmit, mert nem volt ereje,
— Mellyel hajtsa végre — nem volt meg bal keze.
Elindult Pál vitéz, nagyon fáradt lévén,
Ledült egy fa alá egy szép erdő szélén.

"Mig

"Mig megnő" balkere a világ beken lesz...
Mostan lelke szálljon aron tündér lényhez.
Reményem, csillagom, lelkeimnek virága,
Teljesülj; teljesülj; a bú szívem rágja.

Válaha hallottam egy tündér mesében:
Ki halhatatlannal vitt, halhatatlan leszen;
Eleserelném pedig a halhatatlanságot,
Ha érte birhamám e remény virágot.

Sirnak a csillagok, hullnak sugaraik,
Gondolná az ember szemök könnye folyik;
Pedig dehogy sirnak, azt írják az égbe:
A rég váró eseményt most megláttuk végre.

Repül a levegő a csillag irással,
Egy sugar hajkuzás másik után szárnyal;
Beh gyönyörű irás kimondhatlan képen,
Hlyen van a látott tündér lány szemében.

Csillagok

Csillagok sugára, csillagok irása,
 Szeretném hogy képed tiúnderem meglátsa;
 Olvasta el róla a sok bűbánarot,
 Mit az ő szép szeme szívem mélyén hagyta.

Jöjj felém kis szello, csókot nyomok reád,
 Hogy szárnyad e lányt az ajkára vigye át.
 Sokszor úgy sohajolt, hogy mondom utána:
 Most repül el éltém táin a másvilágba.

Csak hazám szeresem főtöbbsen nálánál,
 Szerelmem közepén maga a király áll,
 Semék vexer, kinek — vasmak seregei:
 Megmutatnám hogy kell érte elverzeni.

II.

Ezt mondja vala Pál magába mélyedve,
 Midőn csak látja hogy vadász áll mellette,
 Sas orral, sas szemmel, körötte emberek,
 Kézekben pedig fegyverek fénylenek.

Hátul lovak állnak, lovakon aszronyok,
 Itt és ott mellettök egy-egy lovasz mörög.
 Minő nép ez itten? miért háborgat engem?
 Ezt forgatja vala most Pál elméjében.

A mint körültekint... oh ezek csodája!
 A csoport nő "között tiúnderi lenyét látja,
 A föld kerítésén ugrott volna ki táin,
 Ha hogy meg nem botlik a vadásznak szaván;

De

De annak szavában Mátyást ömeri meg,
 Ki szavával feket tett nagy örömeink.
 „Jöszte Pali fiom hallottam szavadat,
 Te neked királyod vexer hatalmat ad.

Szeresd jó harádat, élj halj a királyért,
 Ő is azt cselekszi jó neje javáért;
 Ugy hiszem elbirja a kardot azon kéz,
 Melynek dobásától két malomko' elvész."

Mintha mennyköves szállott volna Pálra,
 Ugyan egy helyben oly mereven állta;
 Nézett, s nem látta hogy kardot nyujt a király,
 Nézett mint kibe a lélek aludni jár.

Igen bizony, benne nem is volt már lélek
 Mivel elszabadult s mennyországba lépett,
 Nem volt több mostan mennyországa távol
 Mer' nem ment volna el ezen porvilágból?

Babrol

Babrol állt Bathory, Erdély fejedelme,
 A mereven álló királysít nevette:
 „Uram király nem kard való ily legénynek,
 Kinek verén lelke lángjai nem égnék."

S még e szó nem jött ki ajkain egészen,
 Midőn Pál szemében isszonyu láng lelt,
 Haragjának lángja fénylett két szemében,
 Hat még minő égis lehetett szívében!

„Mit? nem való?... szól a király főiségen,
 Azt hiszed rosszul lát két belső szemem?
 Vedd e kardot Pali, azért ittunk áldást:
 Hogy mindenka igyen lássuk élni egymást.

Mind a két kezében vajmi erő vagyon,
 Miért heverjen hát a másik parlagon?
 Fogd, és kösd jobbra s haragoly mindeketted,
 Míg isten békeje e honba nem jö" el.

Elvette,

Elvette a kardot, és nem szólt egy szót se,
 Kívébe haragja egy-egy jegyet rött be,
 Bosszu rovásának nevezik e jegyet,
 Ezt néha lemosni csupán vérrrel lehet.

Végrehajtandó most, de int már a király,
 S vadasze kísérete indulni készen áll,
 A lovászok neki tüstént lovat hoznak,
 Ő, és a kíséret Budára távoznak.

Csak annyit mondhatott Báthory fiának:
 Vigyázz, kár hogy szükség tartanunk Budára
 Tönk idő, midőn még azaz: hogy, most semmi...
 Tudd meg hát: ez nem fog szárazon elmenni...

Báthory hallgatott, mosolygott lenézőn,
 De még kár tennie, majd megbánja kéjőn;
 Magyar Balázs fejét rosszalva csóválta,
 Mert Pali erejét nem egyirben látta.

Lsenge

Lsenge korában is harcolt mint oroszlan,
 És érett gyümölcsként hullt tőle az oszmán,
 Harcz végén pedig sólt: meghalni szép dolog,
 A király nejeért, én érte harcolok.

Az is ösmert dolog, hogy a hős Báthory
 A haláljátékot szembe nézni meri;
 De a ki Pált látta harcolni valahol,
 Minden bátorsága a sarkába hajol.

Kinirai nem szólott többet senkihez sem,
 Még ismerős sem volt ez uri tömegben;
 Gondolta magában: a hallgatóis legyen
 E szavataró társ mostanság én velem.

Szedelt lóva hátán többinek nyomába,
 Ágyát a mai nap emléke átjárta:
 Hogyan vivott csatát a halhatatlansággal,
 Melynek fegyverén még élő nem ment átval;

Mikor

Mikor pedig ezze tünderéhex szállott,
 Ugy nála maradott, úgy nére ez álmos,
 Hogy midőn fölébredt, csak azt vette észre
 Hogy egyedül vagyok, s nap jött fel az égbe.

Szétnézett — nem látott egy árva lelkesét,
 Hisz még tán el sem múlt a tegnapi este?
 Csak álmodtam tehát? a tegnapi napra
 Valaki lánczot tett, s elmenni nem hagyta?..

Vagy kettős ugrott ma a világ kereke?
 Mese's éjém kellett tán elvesznie?...
 Ha' úgy van a napot találtam helyette,
 Tán az a fényes nap más mess' vont éjémre?

Már akár hogy vagyok, de elég az hozzá,
 Azt kerde'm már himi álom tett bolonddái;
 De az nem, nem lehet... hisz ló' van alattam,
 Ott olyan kömjedén az égből nem kaptam.

Kés

Két aranykötös kard vagyok oldalamon,
 Nem nő az mint a fű usfelen, utakon;
 Nem is az álomnak anyja ajándéka,
 Mit arannyal fest az éj az álom jaitébra.

III.

Mint bérczi saskesely, mely párját veszté el,
 Átszáll hegyen, rónán, s néz éles szemével:
 Ugy néz kínixsi Pál boldogsága után,
 Szerelmét keresi a távozott nyomán.

Hegyről a völgybe száll, s kitér egy mezőre,
 Melynek láthatára beér egy erdőbe,
 Ott pedig megszakad, s messziről úgy látszik,
 Hogy az erdő' hegye az égbe vágyzik;

Ha'

Ha pedig bosszantja a pajzán nyelvű szél,
Rázza lombkarjait lelke nagy bíra kél,
Cluyargal hosszasan a koronák alatt,
I küld a messziségbe fájdalmas hangotát.

Az erdő oldalán, kies halom tetőn,
Régi kormos vár áll, mint egy kucsma a fön.
Ismeretlen e táj Pál szemei előtt,
Dár lassan szétréve már közelebe jött.

Egyszere megdöbben, raj éri füleit,
I mitovább, mitovább feleje közelit,
Mintha a rengeteg fölkelte lelke síma,
Oly szivmetsző busan repül szét a hangja.

Mi lehet ez? kérdi — oh ez lánymal jara!...
Körbe föl nemelykor kardok érez harsama...
Leányrablás talán? ... s a mint ott timonulok
Sereg törölös lát egy magyarra vonva.

Cseng

Cseng a kard, foly a harcz. Most egy török legény
Kiválik belőle, s ledínyt víz kebelén,
Vagy is szalad vele, peji lova ragadja,
A szél fuvalmának csak nyomait hagyja.

Nyomait sem erné a szél fuvalma tán,
Ha hangot nem hagyna maga után a lány,
De a hang elmarad a futamló légben,
I árulja a rablót, vízhangzik élenken.

Segítsé, segítsé!... hangzik elhalóbban,
Pál sziveben egész tenger lángra lobban —
A harag tengere — úgy dübög, úgy zajlik,
Ég irgalmanz amak, ki bele hanyarlik!

Elsőző is tehát a harczolókra kél,
Mert ott legközelebb, legintőbb a veszély.
Kardot ránt; sisszonyun haragszik a földt:
Mi harcz az? egy magyar kardra vesz több
török!

Alig mult kis idő, a török emberek
Egytől egyetlenig földön hevertének,
Fogyva szállt el élők, kinnis Pál pedig
Nyugton néze végig verők miként folyik. —

Már most

Már most fölkereste azt a derek magyart,
 Ki harmincz törökkel kardot mérni akart;
 Söldre omolva volt a vérvésztes miatt,
 Mindazonáltal még kinyögte e szavas:

Kérlek deléreg vitéz, hagyj engem itt vejnem,
 Csak arámot mentsd meg, hogy az el ne vessen:
 Pál nem marad vesztet, hanem sarkanyu od,
 S nyoma után felle, város, mind elmarad.

Mit szem alakján lát, nem világos alak,
 Mert az nem marad meg a lőtűsár alatt.
 Hanem körrajra megy, vagy repülővé foly,
 S ha az ember nézi színes szellőt gondol.

Sokáig repült Pál midőn utólérte,
 A lányrabló' basát s a ragadományt vele,
 A tart kardra skurni lett volna most tőve,
 Hanem nem akarta elhirtelenkedve;

Félt, nehogy lányt öljön, az árkos tar helyett,
 Utána rugrat hat a föld színt' remegett.
 S mit tesz most? megkoffja a fusó' lo' farcát,
 S ^{nem} bocsátja tovább a tar istenadást.

A vár.

IV.

Szép napsütött fi volt a lányrebbő török,
Hanyag bajusz görbült piros ajka körött;
A mint ruhájáról isélni lehet:
"Ököelő" unok látorék tekintete.

Hanem vad tűz lángolt sövélő" szemében,
Mint két villám láng a megrakult ejszében,
És nem változott át, nem lett szelidebbé,
Bár vadragát a lány hajnal szeme fedte.

Megally

Megállj leányrabló, megállj istenadta!
De az tovább futva csak nyomait hagyta;
Szél sökelt arczán át, s lány sreme szurása,
Feje részegedett, dőlt előre hátra.

Most úgy látszott mintha állna vagy röpjölne,
Kézét is úgy érte mintha megkövülne;
Pedig semmi egyéb nem volt a dologba?
Pál fogta kezébe, s karjait csatolta.

Mikor fölneix... mit lát? mit látna jelenleg?
Karjai aranyos kardjához kössek;
Már lovon ül immár mellette a leány,
S Pál viszi mindkettőt gyalog maga után.

"Ki vagy se vakmerő, ki kezem megkövölde?
Legyen szemed előtt az éden ut sötét..."
kiáltott a török Pálra nagy haraggal,
Az pedig hátra sem nézett, csak menő hallal.

"Te is

"Te is eltévedtél, — felelt mosolygva Pál, —
Majd elröpiültél, hol, lelmokod kenje áll;
Két kezemnek köszönd, hogy nem nyiték karját,
Melyen török lélked gyorsan édenbe jut..."

Kardját rássa e szök hallatára a tar,
Látszott küll alakján a mit semmi akar;
"Joh se járadj! szölt Pál neversegeskejen,
Vigyázz hogy ki ne ránsd kardodat egészen."

E közben huródott a vén időkerék,
Hánem szökött utját tán gyalog szememeg,
Mert oly unalmas volt... vagy már olt voltal,
Melyek az emberek keblére hajoltak.

A nap már lefeküdt bíbor felleg agyba,
Csak néhány sugara maradt még hátra,
Az is kiséült memmi bucsu arczal nézve
— szép hona havárán — a láthatár szélén.

Saluk

Faluk, erdők, völgyek maradtak há' megett,
 Itt-ott felleg rongyok tarkíták az eget;
 Repülökben a varjak, kúvikok, és csóllák
 A szürke levegőt szerte hasították.

Mexők röld szőnyegen holompós marha jár,
 Lovon repül körbe sárkányként a beryár.
 Mela pástos tüzek, s furulya bus hangja
 Az emberek szíveit álomba ringasza.

Mik e röld szőnyegen ez eleven képek?
 Az Isten fejében termett játszói képek,
 E hon keblére jött, és elevené lett,
 A furulya benne nem más mint a lélek.

Gyorsan lejött Pál, mert söréülmi kezdé,
 De ha nincs is söré: a leány kérélmé
 (Nem hogy ember szívébe) köbe havott volna,
 Hisz jegyeséhez ment, könyörgött szorongva.

, Háttha

, Háttha, há'ha meghalt má' sebei miatt?...
 Sohajtott szegényke szeméből könny fakadt,
 S midőn a színhelyre érkezett, oh öröm!
 Holnak vélt kedvese élve elébe jön.

"Magyarok Istene áldjon meg a ki vagy,
 Nem tudom nevedet még se délece, se nagy!
 De tudom azt: neked, vajh! kedves barátom,
 Két élet mentél meg, kéthő adósságom..."

Téged kövöllek én usádban csak akard,
 Elkopik bántóid vér s csontjaidól e kard;
 De most nem igérek... majd meglátod talán,
 Addra csak kerédet, még meg sem szorítám.

Mond meg Vass Zoltannak, mond dicső nevedet,
 Tegyezzé szívébe neveddel tettetted,
 A hála tollával szíve szentélyébe..."
 Szól Vass, s kezét nyujtva kirívásához leje.

"Nevem

„Nevem Kínixsi Pál, tegnap fölkeni verés,
Tegnap csapott azra, a nagy Hunyadi vér.
De el is feleded miattam szép arcid,
En nem tettem többet mint tehes egy barát.

Megölelte most Vass aráját szótlanul,
An pedig szótlanul kebelére borul,
„Bókold meg te is Pál, régi szókás nálunk
Csak semmi mikor egy barátot találunk.

Te pedig lányrabló, mit tegyek te veled?
Nem teszek egyebet, levágom fejedet.”
Lobor szeméjére haragos sikráit hány,
Ki is rántotta már hüvelyéből kardját.

„Megállj! — kiáltott Pál, míg a hölgy borzadt,
Magyar soha nem ölt ily körött állatot;
Mondád, hogy kérsz leszed harcolni éresem:
Ne bánisd a törököt harcolj bosszud ellen.

A boppu

A bosszu nagy vitéz, úgy ha ki legyőzi,
Nagyobb lesz általa, tette égig nő ki;
Leljei onnan az erény napsugarát,
S homlokát szent fényvel, erénnyel fonyja át.

Tedd Lobor kardodat axonnal hüvelybe,
Te pedig török ur erédj seregédbe;
A harcban megalál salán Kínixsi Pál,
Te is őt ha tetted, hogy ha kedvedben áll.

Nalaszol a török: „oh emlékemben élsz!
— S midőn megoldatott, e szóval hátrának:
Akarjátok nevem? megmondom: ... Itabég,
Őt a harcban látni lesz alkalom elég.

S axzal neki rugtat a sösei világnak,
Vagy kétszer ávitott a homály útjára,
Arván elnyelte, szem többi' nem látta,
Csak távolról hangzott a ló dobogása.

V

V.

Nem sok idő múlva a vár kebeléből
 Vészhangtól kövessett csattanás zúgott föl,
 A fölvonó hidon Pál, sa szabadultak
 Beszéd között menvén, a várba vonultak.

Hogy ne menne volna be Pál ezen várba,
 Mely Magyar Dalársé? (ex esett tudtára)
 Magyar Dalárs egyit lányai megmenesette
 A másikeit élhal olykéj megszerette.

Nézett méla szemmel, nézett maga elé,
 A mellette menők szavait sem figyelé.
 Fejében az eszmék zúgath miként a szél,
 Ha zárt falak között dühöngve párnnyra
 Kél.

Zuduly

Zudult a fölfont hid; Kínixói gondolta:
 Keble szakadt talán szerte darabokra?
 Keble bár nem szakadt, de nem is pihent le,
 Sőt még több: lelke is szárnyalogni kezd.

Vájon mért e kedély? nézések csak oda,
 Lány az a sröke? vagy az ég anyyala?
 Szemölde szivarivány, két szemre napsugár,
 Most jurt vert arcrára, s lett rajja hajjalár.

A bibor hajjalár a szemérem pirja,
 Mely a szerelemnek titkos könyvei írja,
 S az van benne írva hogy Magyar kégyelle
 Vendégét fogadta, szívét elvesztette.

Nem csoda különben mert Pálnak ajka
 Oly csókra természetten volt egymásra rakva,
 Oly keverés beszélt, mégis hó"szerelem
 Szeme fénye által titkát beszéltette.

Aró"

Az ő' halvány arca sem maradott halvány,
 Rórsa felleggé lett mint a perzsgő hullám,
 Melynek habszivébe a napsugar' fénye
 Alkonyason állván megfőrdni méne.

Jó' hogy messze volt a szövéndes foglalkozás,
 Különben Pál arca tán meggyuladt volna,
 Mert Kegyelke így szólt: „maradj nálunk borag,
 Az ej kerekei messze halaitkanak.”

„Oh Kegyelke! szólt Pál, regén nincsen nekem
 „se világos napom, se sötét éjjilem,
 Elérhetlen csillag köztöré' le lábom,
 Bolygok, s a járatlan varázsusaj járom.”

Azért ha elhalad az ejnek kereke,
 Más sötétség jön el, s más emek helyébe;
 Remény reményűz el, ború ború készíti,
 S villámok szipanak élresemen végig.

vendég

Vendégetek vagyok ez éjre aronban,
 Mert csillagom fénye itt váratokban van.”
 Így beszélt künirsi, hallgatta Kegyelke,
 De szava fonalat sehoggy sem érthette.

Amiól többet értett két égő' szeméből,
 Mint mennyit nem értett tarka beszédjéből;
 A szenvedély lángját önté szökbe Pali,
 Tán maga sem tudta mit fogna mondani.

Még tovább is beszél, de jó' Magyar Balázs,
 Keret szonit vele, s lett öröm áldomás,
 És csak azt sajnálja, hogy a rabló' béget
 Nem hozta magával nagyobb ünnep végéig.

„Igyál Pali öcsém: serlegedben a bor,
 És a fölperzsgő gyöngy, mely a fölzinre forr—
 Egy-egy szárad legyen az áldás könyvében
 — A hon felett —, de a barátság is éljen!”

„Éljen!”

"Ején!..." harogott fel az áldomás szava,
Mindenik csepp hangban egy-egy álma's vala,
Midőn meghallották a vár halottjai,
Mind kiakartak a sírból szállani;

De minthogy lábokat a halál hasalma
Oda lent a sírban megkööszve tartja,
Csak felkiáltottak az álma's sírokkal,
S kiáltások visszhang képeben felszóltak.

Végre fölgyult a szív lángjaitól a kedvnek,
Kobort fog a dalnok, a hurok rezegnek,
Hölgyet kap némelyik, más csak egy egyedül
Táncba keveredik, s a táncba dal vegyül.

Még Magyar Balázs is neki süxeresedve
A sírvagadót tüxesen lejtette,
Fel is sivit néha, mások is wána,
Pali pedig mit tesz? Hegyelkével járja.

Szemé

Szeme szembe tekint, az a lélek tükre,
Vonzalmat, szereelmet, hő'vágyakat ír le.
Hogyha jól megmérzük: Hegyelke szemében
Pali láthatjuk meg, még pedig jó' mélyen.

Rózsahonban szövik a szem sugarakat,
Miket a szerelem a szemekben mutat;
A lányok szeméből tündér kéz fogja ki,
S vele a férfiak szívét összekösi.

Míg nem morzdul a szív, a csend - e házi eb-
Alszik, és álmodik tarka sejielmeket. —
De minek tagadni megcsókolták egymást,
Öreg Balázs nézte morolgra ódalvást.

Ilyenkor a jó' kedv kitarul, szétterül,
S nem elég egy világ egy öleléseül,
Defutja az egek szélő' határait,
És a mit ott talál mindent összpontosít.

Boruz

Ború a múlt idő, a jövő borúsabb,
 Közepén a jelen szigetként átrálad;
 Pál sem néz mélyhova hanem a jelenbe,
 Szavait Balázsához ekej fölemelve:

„Nem vagyok érdemes de ha megengedi:
 Kínósi hegyelkét szívéből szereti,
 Ne tegyen hát gátat forró szerelmünknek,
 Az ég is megáldja, áldja meg frigyünköt.

Legyen egy hó múlva lánnya feleségem!...”
 Magyar nem akart meg a jó szívűségben,
 Örömkönyök hulltak mind a két szeméből,
 Áldást szólt a frigyre szíve belsőjéből.

Kenyérmező.

VI.

Befolyt egynehány év a végtelenségbe,
 Sa mint folyt, nőtt mindég Mátyás diúsége;
 Midőn körülkerett, trónja xámolyánál,
 Látta hogy nem egy nép tört koronáján áll.

S megemlékezett most sok derek vitézre,
 Ki őt tűrbe vitte, halálba kísérte.
 Intalmakat osztott minő volt az érdem,
 Hogy kínvixsi bán lett, abban nincs kétségem.

Bán

Bán lett, mert a harcban élől sokott jární,
Látta hü Roxgonyi, látta Hé'derváry,
Magyar, Lúdar Simon, Palóci, Gerebek,
Lábatlan és Pakos, Csujor, Bánffy, s többek.

Nem is ok nélkül volt Pali jutalmazva,
Amnyi dícsőséget szedett egy halmarba,
Hogy bepihent rá az egész magyar nemzet,
Kit csak ő Etelénk szaradoktól nemzett.

Pihent hát a nemzet, Kinixsi mellette
Kegyelke kis keze által átölelve,
Akkor lát egy felhős látkasúra felett,
Mely zivarral készült ellepni az eget.

De nem maradt meg sokáig az egen,
Egyenest a földre Kinixsihez megyen,
S kiválik belőle egy iszonyu alak,
Szinnyug sülyedett a föld lábai alatt.

Ki vagy

Ki vagy te rém? kérdé - ki vagy te szörnyeség?
Kinek szemétől is oly igen rettegek?...'
"En szerencsétlenség, a sorv lányam vagyok,
Lelkemben a csapás, szememben víz lobog.

Töttem számat vetni, a mit akarsz válasza..."
Kinixsi ajkain jött ilyenféle válasza:
"Az Isten s a harám kezében van élted,
Hát nem tőled függ: élnem vagy nem élnem."

"Nem így leltem, nem így." mond ez fogvicsozva,
Szánitva van időm fejünk a dologra:
Mott kell-e boldograg? vagy ha öreg leszek?...
Semmi meniség nincs... az Isten végzése ez....

Haborott Kinixsi ránéve nejére,
S haragos szemekkel ily válasza ad végre:
"Ita már meg kell lenni tehát legyen akkor,
Majd ha meglátogat ha eljő az agykor."

S a pereng

I a szerencsétlenség fejével bölintse,
 Töle a levegő tengerveiszként inga,
 Reábozsátkozott éjfélszin szárnyára
 I kárhozat, sötétség társongott utána.

VII.

Eközben a király bedült jogarára,
 Senkitől nem tartva, nem figyelve mátra,
 Ezt látva a török fölemelí fejét,
 Uraira fegyvert fog, s kenyérmesőre lép.

De gátat vet neki Erdély fejedelme,
 Sereggel közelit kardját fölemelve;
 Kardja villog, fénylik, nézik a magyarok,
 Arra mennek ök is, merre megyen azok

Kard

Kard karddal mészözik, folyik a vér, parat,
 De me gyon s virágok halnak haldoklanak,
 Melyeket a halál, merre kassája men
 Szentarendre kassált kenyérnek merején.

Mert nem kassálok a Kárpári erdőket?
 Nehány év száradra lenne eleszed, ...
 Vagy Ninixsi avzil buzogányai haragd, ...
 Vajon hol kérik ő? vajon hová maradt?

Pedig ő nem kérik ha a víz föléled,
 Vagy nem tudja hogy itt haldoklik az élet?
 Báthorynak élte, s sok magyarnak véle,
 Im! vérharmatot sör kenyérmeső föle.

De öröm piroslík mint hajnal a hegyen,
 Trombita hallatszik Ninixsi megjelen;
 Megjelen; de mit ér? haragot hord. telte,
 Mivel őt Báthory egykor megréztette.

Artz

Azt mondta ugyanis király felségének:
 „Uram király! nem kard való ily legénynek!
 Ha sehai nem való — monda Kíniasi Pál,
 Lássuk Báthory ur: vajjon solas csinál?...

A nézett soká nézett keresztbe font karral,
 Míg meg nem szólta Vass Lóbor haraggal:
 „En kedves sógorom, kegyelmes vexerem,
 Emlékezél vissza mit mondtál se nekem.

„A bosszu nagy vitéz, ugy, ha ki legyőzi,
 Nagyobb lesz általa, sette éjig nő ki,
 Leséji oman az erény napsugarát,
 S homlokát szent fényvel, erőmmel forja át.

Ne hagyj hát megölni Erdély fejedelmét,
 Ki vére ellen vet az Isten ellen vet,
 Pedig vihar pihen fényes fegyveredben
 Verd meg a törököi, s harcolj bosszud ellen.

Szeged,

Szegyenülve szóló Pál: „a békét akarom,
 Megbocsátok neki itt van reá karom,
 Csaküvérs eressek kardommal belőle,
 Nézd mily tisztán csépeg kenyérmerejére.

És rátor Kíniasi bátran a törökre;
 De mit ér? Báthory vesze lesz oiókre;
 Leverték lováról, gyalog ví a feren,
 Körötte sok a tar, magyar pedig gyere.

A magyar szerencse hol késik? hogy nem kél?
 A végtám is eldöl a fejedelem mellől,
 S tam nélkül az erős orlop is dülni fog,
 Csakugyan Báthory tam nélkül földre rogy.

Most mintegy mennydörgésről Kíniasi hangja:
 „Báthory!... Báthory!... e nevet rivalja,
 Meghaltá Báthory, is ujult erőt von,
 Török főket vagdal, bárcsak ül a földön.

Sisméz

S ismét Pali hangja érinsi Bákoryt,
 Er feláll, s kardjaival olyakat sodorit,
 Hogy halálcsapásnak váltig beillenék,
 Megtudni ha kérik mondani Isabéj.

Na de nem ér rá felelni Isabéj,
 Sötét lett világa, megkeveresbült a lég;
 Mert Pali szeme néz farkas szemre vele,
 Amak pedig szeme, villámmal van tele.

Kardot sem emelt Pál, már futásnak ered,
 Utána pedig a főnmaradt har sereg,
 Nyomában a magyar legelül Vass Zóbor,
 Az enyéjéket mosolyg, mert gárdag lesz a tor;

Alej' gárdag lesz a tor basa hullak felett,
 Szerecsés Isabéj hogy sava szökhesett,
 Elszökött magyar por ruhába öltözve,
 Seerte vert övét nem keresi ösve.

, Adjon

, Adjon Isten! szől be egy falun a háiba,
 " Fogadj Isten! felel a garda szavára;
 " Naphatnék ez ejre jó földi! nyugalmat?...
 " I vendégszereset mit a magyar adhat.

Megköté' a lovát a sövény karóhoz,
 Es látta hogy a sors csapásain fotóz,
 Mit ma szetszakított holnap összeravaja,
 Csak hogy fotózott is lesz az isenadta!

Ivott a gardával a magyar királyért,
 S derek vitézért hős kinnisi Pálért;
 Másnap köszöni a vendégszeresetet,
 Péntek ad a gardának, s lovan ily jót rebej:

, Oedj a vezérhez, kit segnaq élcsénk,
 Es mond meg nekii: nálad páli Isabéj...
 Most megsarkantyuzza hatalmasan lovát,
 Csak azt látták hogy a patkó tüzet hányt.

VIII.

VIII.

Sötét éj terül le a széles harcafőrré,
 Táborüzek vágtak mely sebet szívébe;
 S piros fény ömlött a sötétség szivéből,
 Mintha támadt volna a török véreből.

Nem a sötétejből, nem is ellen vérből
 Támadt e fény, hanem — törökök lelkéből,
 Ott lengtek, lebegtek a holtak lelkei
 S nérték mit fog semmi Kínizsi s Báthory.

Kézit nyujtja oda mindkettő egymásnak,
 S a bosszúállásnak igen mely sirt ásnak
 „Béke áll közöttünk, iszen lajja lelkünk,
 A mit elhesztettünk, már mindent megelünk!”

„Ugy

„Ugy, ugy jó Kínizsi, lelkiünk Istent nézi,
 Mit mi tenni vélnénk ö" már el is végezi;
 Azért én még holnap e nap emlékére,
 Napolnát építék Kenyerímexejére.

De mielőtt ide építenénk falat,
 Szivünk gyöngyciből kell alája alap,
 Hitünkéből rakjuk azt, és jól kössük átkal
 A barátság s örök szeretet lancaival.”

Legyen hát, — szólott Pál — az ég is akadj,
 S ily szavakat harog méltóságos hangja:
 „Híszek Hadurbar a magyar Istenében,
 A véghetlen ég, s föld teremőjében,

Ki küldé a világ ostorát Etelet,
 Megostorozni a széles világ felet;
 Hont alapítani maroknyi népének,
 Melyet tűzhelyétől márok elűzének;

Ajja

Hiszek Megváltókban, kik sokszor jövének
 Fölfeszítetni e pártos hon földjére;
 Hiszek szent lelkeben az erkölcsiségnek,
 Mely maig szív gyöngye e hon emberének;

Hiszek feltámadást, hányzor ellenségek
 Halálálmot hoznak fejére e népnek,
 Hiszek egy királyban a ki Budán lakik,
 Kiről Hadur, és ő "rólunk gondoskodik!"

Igy beszélt Kínirsi, ismétlé' a sereg,
 Aztán egy igen nagy ádomás eredt.
 Egy serleg bort inni, menjünk mi is oda,
 Hogy Pál széles kedvü emek is van
 oka.

IX.

IX.

Dujdosik a serleg a vigadó'k ajkán,
 A magyar seregben senki sem volt lanyhán,
 Mindenki élceit mondta a mult napnak,
 Min aztán egy-egyszer jókorát kacagtak.

Pálnak is egyet sug gátlan devajsága,
 Egy halott tart csipett erősen fogába,
 S járta a toborzót csak úgy a mint illett,
 Még tán édenben sem látott a tar illett.

Legalább is nehe' álma volt szegénynek
 Vagy azt hitte hogy a drsinek eljövenek
 Hogy lelket testestől vigyék a pokolba,
 Máskeji hogy lehetne oly átkosott dolga?!

vég

Vége lett a táncsnak, a vigszágnak sánte,
Szemére a népnek az éj álmat hinte. —
Imával kezdtek el, s úgy végezik a napot,
Aldatott az Isten hogy szerencsét adott.

Aztán lefeküdtek a ki hova' tudott,
Vánkosul mindenki sar hullához jutott,
Es' újra álmodták a harcot, győzelmet,
Mit a nap folytában törökökön nyertek.

A tábor tüzek is elhóba mennek,
S hőreleg ideje, napja a lelketnek;
Már tizenkettőt üt az éjnek órája,
Alomban egy szellem nehezedik Pálra.

"Kelj föl, kelj föl, kelj föl!" — így szól, — köves engem,
Királyod élete van veszedelemben,
Az évek növesztik a sorsnak balkarját,
Kösse fel ki magyar gyorsan ősi karóját."

Az mint

Az mint két kirácsi felnek a szőlőra,
S red' ömer benne Hunyadi Lászlóra,
Ki fényes baljában tartja véres fejét,
Es' fejből éles szeme néz szertesét.

"Hagytad jó szellem mennyei harádat,
Hogy látogatója légy földi harádnak?"
Így szól Pál s a szellem jobbát megszorítja,
Ex fejére mutat es' így felel vissza:

"Itt vagyok balomban országom es' harcám,
Jobb kezembe pedig jobb kezedet fogam,
Jogarul szolgál most nekem jobbik kezed, —
Így festik a képet ha királyt fessenek..."

Szólt a szellem s könyvek látszottak szemében:
Így volt ex megírva az Isten könyvében,
De siess nem késik az idő barátom,
Mi csak gyalog megyünk, ő pedig loháton..."

Megye

Megindultak tehát a folyam mentében,
Mely kenyérmesőtől a Dunába megyen;
A folyam közepén van egy lélek sajka,
Vitorláit a szél Duna felé hajtja;

A sajka közepén Matyas király élte
Ellenségeitől körül vagyon veve;
Nézik tovább a mint mulnak az eszendő,
Pál nem tudja mit lát: mubor, vagy jövendő?..

Tovább száll a sajka, most megy Buda alatt,
Sa mint megy inog a királyi váralap;
Tellerthegytől gyászt száll az egész országra,
S felöltözik a nap fekete sugarba.

Ugy néi le az égöl a sávorók után,
Kik messze haladtak Deis felé a Dunán,
Utánok kiált Pál földesváros' hangja,
Immen-omman felel a hegyek vischangja:

„Király

„Királyomnak élte, ne távozzál tőlünk,
Nélküled árvaság lesz csak osztályrésünk...
Mert nem vagyok szellem: törnek a világra,
Mely étedet viszi halál rabságára.”

„Maradj fiam, maradj — szól a király élte,
S gyöngykönyvek gyilongnek halálköli szemébe,
Maradj fiam, maradj engemet ott várva...
S a vischang úgy felelt: árva, árva, árva!..

Elmarad kímései néni Hunyad Lászlós,
Ki ott tüstén nyomban láthatlammá vállott,
Dorxalom fut által a verek tagjain,
S kiblet' repeszi egy sejtelmes néma kín.

Még helyben áll midön az ő Buda felül
A Dunán egy halvány ifjú fut egyedül,
Sír keres, kiabál: „atyám, édes atyám!
Oh hol pihentél le amnyi veszély után?”

Mely,

Mely sírba vagyon szent tetemed elzárva,
 Oh haxám te árva, s én is olyan árva!..."
 A viszhang sírva szólt: árva, árva, árva,
 S aztán elbujdosott az éj homályába.

Már ébred a verér s még e hangok lengnek,
 Hébleben szárnyain a kínzó érzetnek,
 S látja Mohács felett (érzete is elhal)
 Állam karddal hogy száll egy véres vőpangyal.

A merre az angyal a levegőn halad,
 Nyomait mutatja egy szeles vészszalay,
 De Kínixsi ébred elborult kedéllyel,
 S álomtüneményét harczraj tépte széjjel.

Nem is harczraj volt az, mi ébresztette Pék,
 Báthory serege köveket kalapált,
 S kőpolnát épített kenyérmexejére
 A két beküлт verér öök emlékére.

X.

X.

Nem mulat Kínixsi, gyorsan lovára kap,
 Seregét harcz küldi midőn feljött a nap,
 S mint vészes xivatar rohan fel Budára,
 Majd kidől alóla a ló — szegény pára!

Hasadott harmad nap az égnek hajnala,
 Kínixsi már akkor Pest környékén vala,
 Megkérdi a halászt ki csolnakjait toltá:
 Oda fent a várban mi új dolog volna?

"Oda fenn? nem tudom, de itt benn ma földi
 Néd halómat a sors haláljával tölti,
 Látod csupa halálj".... mi ilyen csodája?!
 Szólt, és halájából a mi volt kihányta.

Ujra,

Ujjá beleveti, s ily szavakat dörög:
 „Tán egész éjszaka itt kószált az ördög?
 Lovát lopták el a mennydörgő mennykőről,
 S a Duna üstvé vált, melyben lelkek főnek.

„Láttál tán valamit az éjjel a Dunán?
 Kérdi őt kívánsi lelkiülettel a bán.
 „Né kérdj semmit – mond ez – hanem ugorj lejjel,
 Adj valamit emmem az éhség elgácol.

Kunyhómban pedig még öt gyermekem várám,
 Nincs szerencse mostan hogy őket tájálhám,
 Egész éjjel ürte csolnakomat a szél,
 S úgy rémlett: a várban halálharang beszél.”

A mint ezt beszél halaját kívánsja,
 Míg a bán beugrat a zajgó Dunába,
 Egeknek csodája: mi volt halajában?
 Egy ember kaponya moha kostonában.

A bán

A bán hátratekint, nyulna erszényébe,
 Hogy egy pénzt keresne a halász részére;
 De lova nem áll meg, s a haragos halász
 Ily szavakat mormog, s dühében hadonáz:

„Te is az ördögnek vagy édes barátja
 Kísérteni jöttél az embert hiába....
 Szól, és a kaponyát jobb kezébe fogja,
 Kínírsibe dobja, hogy sikrát hány csongja.

Átuszik a szöke folyamon a vezér,
 S onnan lépte fényes Budai várba tér;
 Gondolkodik igen, nincsen semmi kedve
 Ránéz mentéjére, s megáll merevedve;

Mert mentéjére, hol, a kaponya érte,
 Egy kéz volt ragadva: a kaponya kéje.
 Letörölni vélne a jobbik kezével,
 De az csak ott marad, s nem tehető stéjjel.

Aronk

Arzonban a hogy így tojireng előbbre jár,
 Hat már elötte áll a szép Budai vár,
 A vár udvarában a fekete sereg
 Így suttog elötte: „jaj de minő öreg!...”

Fél félével hallja a bán mit suttognak
 S mind két arculásán bő könyei folytak,
 „Mind jó ösmerős, mind... életem ketté fejttem,
 Mondják: „örül hajam, megöregült képem.”

Örömmel vezettem őket a hadakba,
 És a cseh, a török meg vala raklatva...
 Így szól de szavait szétszépi a lárma
 Mely „éljen vezéréink, éljen!” így kiálta.

El-elnéri őket két szemével a bán,
 A halálját szinte sisakjok homlokán,
 Mely úgy látszik mostan igazsággal más akkor
 Mielőtt ő köztök volt a török hadakkor.

A király.

XI.

Onnet iveren fölmen' a királyi várba,
 Aranyos termében a király már várta;
 Korona a fején, jógara a jobbján,
 Trónja zsámolyánál pihen két oroszlán.

Mintha parancsszóra várna a lét állat:
 Mit tejjén izekre, kik körülbe állnak?
 De az országnagyok, püspökök tudósok
 A király utódról igen szelid jöszök.

Jószok

Jöszölkék mi fényes kort ér el majd e hon,
Ha Mátyást követi hős fia a trónon,
Ki dicsőn bevégzi a nagy épületes
Melyet az apakék sziklán emeltesett.

Szikláján a jölet, és közboldogságnak,
Népek oltott fényén, hűsén az országnak,
Fölvirul, föléled az ország világa
Más idegen népek ~~1999~~ álmélkodására.

Miótt kirácsi lép be, és a két oroszlan
Farkát pattogtatva elmordul mogorván.
Mért e balsejtelem a nagyok arczain?
A királynak arczán mért vagyon néma lín?

Eddig a bán vala a trónhoz leghívebb,
Mint világ a naphoz, mint urak az eb;
Vagy más vad mordult meg, az urak szívétán,
S a lelkiismeret, e vádoló oroszlan?

Dez

De mulik a zavar, mert szólal a király:
,Az Isten nevében, ki trónom felett áll,
Utódot neverek, mert mi tovább érzem
Nem sok napom derül, mi tovább fog élnem.

Sziveitek vágyát megelőzni vélem:
Ha királyt ajánlok, fiam a reményem,
Hogy Hunyadver vallom, hogy bátor muratta,
Általatok dicső lehet mint nagyatyja.

Mitva maradt e szón ajla a királynak,
És lelke ké szállott. Hogy még többet várnál
Az ország nagyjai nem látja, hogy látná?
A jövő függönyét feji ő forszlányja.

Lelke jövőn pihen, szive kérelmü lehet,
Áll mint márvány-szobor, mely félreint jékl,
Kit parancsszavánál legett meg a halál,
S örökké látatja a szós ajkainál.

E'se

És e márványisten, mintha a mély csendet
Bámulná, mit maga csendjével teremtet,
Hallgatná a sívek hangosabb verését,
Melyekben jól látja nincsen egy csej tüsző.

Olvasott az útja lelkek menésének,
Önzéseik csábos ösvényére tértek;
A király láng lelkét elérhemi e néj
S látni legfellebbebb vágyát nem születtek.

Legyen! szől, s lelkében a király megrendül,
Mint tűzhányó lelke, ha láng tör keresztül
A föld részein, közziklak bordáin —
"Jöve"lő" arzára jött ömlés a lángszin.

Látja vész betükkel koronája orman
Felirva e szökat ijestön mozogván,
Saját irása az, ó irta fel rája,
Mikor fiatal volt, s épül királyvája:

, Fessem

, Testem igen gyenge belkémnek lakásul,
Istenem! nem soká' összedül lángjátul.
Az élet rövidke: csak terveink fele;
Máris a halálé: az enyéiset szele.

Egy percz alatt futott elten' át a király,
S boru szállt homlokán véggondolatlanul;
Hörögősen löké odább a koronát,
Mely fényt ugyan igen, de életet nem ad.

A mint lökte feldült a bíborzin párnán,
S erre szólt a király feleletet várván:
, Sokszor sokajatok legyen Hunyad fejünk
Mi pedig annak a többi tagja legyünk.

Nem illik nemzeti testünkre, tagunkra,
Hogy idegen állat nőjön fel nyakunkra,
Vágyatok ha igaz teljesedésbe megy,
Ha azt határoza' el ott fent az égi kegy.

Föld,

"Fölség! szől Kíniasí ötvende kelkében,
Hogy a királyt látja viruló éltében,
Melyet éjjel tájban a halál angyala,
Tán a másvilágra üxött hajtott vala?"

Jó király! ismétli: bírod az ég hegyét,
De még nem úgy bírod szeretett nejedét,
Ugy nézz rám királyom mint a nép szívére,
Tehetne valaki kedved ellenére?...

S az ország színeinek lármája kezdődik.
"Nőjön fel magzatod hasalma az égig,
Hívj össze hongyület, — egyed csillag errei,
S alkoss egy új napot fradtan ha elmegy."

A király szemében most egy könny gyöngyözött,
Tán a tegelő mely hullott a nép költött,
Leperdült arczaján s jobb kezére esett,
Fános herceg siet csókolni a kezét,

S a miny

S a mint tédén állva csókolni a kezét:
Az atya sa fju könye érinskerest,
S mint villámüvére, mindkettőnek steme
Fényes lett, mintha csak világot nemzene.

XII.

Vihar kél, vihar száll az ég boltozatán,
S boru után nappeny ragyog fent aruzán;
Könyesői hullarott a király kedélye,
Most nappeny sugároz az ői környezőkre.

Környezője most két felvő oroszalánya,
Erek a sivatag, ő ország királya,
S a beereszkedés, mely a bánz illeti,
Es' a fenség, együtt, oly jól áll ez neki!

Mit ály

Mit álmodott a bán, hallgassa s mosolyog,
 Az ősz bán gyermek lett, sán ugy van a dolog?
 Visszamosolyogna, s amál nagyobb hűvel
 Beszéli mi történt a Dunán az éjjel.

Mosolya nyomában köny csordul szeméből,
 Két sugárzó gyöngyösem a teli éjféltől.
 Mosoly és köny; élet, és halál oly közel...
 Deres jó" és álom együtt ölelkezél!

Mosolyognál uram! bemem a hit uralg,
 Mond a bán, s szentőli kezével könyeit,
 Lelkünk ébrenléte, látása az álom,
 És benne nem ritkán Isten ujjai látom.

Van abban valami: ha seussil az égnek
 Szemünk elé nyitni árnyát a jövőnek?
 S hogy lellem az álom arnyját rajzán szöngyel.
 A szentvín's könyve telve van jeldával.

Örül

Exüistlő ősz fejei leesüggeszti a bán,
 Mintha megakadott volna végrő szaván;
 És Mátyás jó'ixün kavarg fel lelkéből,
 Hogy felriadt a kei oroszlan felséből.

"En is álmodtam, mond, Pál vállára uszva,
 Végeken tengerben uszott a nap arca;...
 Fénye dicőség volt, melytől égett arcom,
 En tengeren álltam láthatlan hasalmon.

Kereim pihentel a világ kerelén,
 Még egy küllöt mondam, és egyre perdisem.
 Forgottak a küllök, már csak egy volt hátra,
 De az nem mozdult meg, bár hogy düllem rája.

Most Hadur szent szava érkeslen dörge le,
 Mintha villám törté a földet kerfele,
 É peraxben szememet koronámra vetem
 S látam hámolt róla a drága kö", a fény.

A nap is

A nap is vörstint ölt, azután feketét,
Egy szerre az egész égbolt leve serét,
S koronám kövei mintha szárnyok volna:
Egyenként-egyenként szállhat az ég bolta.

Lassanként egyenként mint szent János bogár
Szállott fel mindenik; spirul a láthatár.
A napnak oly sötét sugarai voltak,
Kénni látszott fényét a kis csillagoknak.

E fény oly piros volt, minő a vér pirosja,
Mint a rókon szemek karörömben sörna...
A senger tükrében mint gyenge fénycsövek
Mj bolta, davarló világos lejersek.

Ozen kéi világ közt hallgass meg Pali etc.
Látam alatt a hab lassan inogni kezd,
Nem is a hab ingott, festett bölcsőm vala...
Honnan hozta nekem az élei hajnala?

Bölcsőm

Bölcsőm volt, a melyben jó szülem rengetett,
Melyből az ösvárban a kardallo' mellett
Dámultam férfias arcaim jó anyámnak,
Haltaim csengő dalát kedves jó anyámnak.

Kerem most is fartsa' a világ kereket,
S igyekvők fordítani azon hacsak egyes,
És a mint ringatja dübörgő hangos ad,
Most versem észre hogy valamibe akad.

És a mibe akad, nem más, minni vas pajzs,
Melleste pihen egy óriás fegyver is;
A fegyver marlolat egy alvó csomvárnak
— Halálnak kezében... oh tagjaim fáznak...

Nyöszörgve szedi fel csomjait a halál,
, Ki zavargja nyugtom? kerdi a min feláll
Ki nyult pajzsomhoz a halandók közül?
Eles ellen szolgál e pajzs védeshözül.

1 öf 27

Összeropogtatja kocorogó csontjait,—
 „Éltem harcolok ha az éj napba vitt,
 Ha a nap éjre nyit.” Szól, s hogy lép előre
 Fénylen koronámat rugja lába földre.

„Korona!?” kiált fel viczoriva mosoly,
 En is király termék mai csak ugy bitórb,
 Jössz csak fejemre fénytelen koszorú:
 A gyász halálát illet, sörétség, éj, ború?

E köiben távoli láttérben az élet
 Hajnal uszályában repül fel az égnek,
 Fel, fel... halhatatlanság fénylett szem szemében,
 Feje koszoruban, ő "égő" ökönyben.

Minden szárnyúcsát, mely röpjét tovább
 Lenéző szellőnek, dallamnak mondanád,
 Mely élet, elringat, éber erőt lehel,
 Melytől kel a télek, melegszik a kebel.

Felug

Tekete szemgödör meredex utána,
 Melyet a haláljö szálka nyomán hánya,
 „A földön én győzök, az égben az élet,—
 Mond fog recsegetve — erőm rövidde' lett.”

A felvett fénytelen koronát eldobja:
 „Hunyad viselt séged és a halál csontja,...
 „Hogy hogy? kérdem tőle jöbbomat kinyújtva,
 „Halál, ki joglan koronámat sújtja?...

Hogy megmorogul kezem, alig mondám ki ezt,
 A világ kereke gyorsan forogni kezd,—
 Mint dühbe jött bűbáj előre, hol hátra,
 Nem látott kepeket süntetve látásra.

„A bölcső” melyben állsz, mondja most a halál
 A mint nehézkesen, ékzeben tova áll,
 Nem bírósod, koforsó,... habon álló csobnal,
 Erőre sem veszed hogy elszállt ma holnap.”

A terék

A kerek forgása most lassulni kezd,
 Forgása nyomában lépnek lönel festve,
 Élő sütemények, állatok, emberek,
 Legláthatóbb színben a fekete sereg.

A fekete sereg, melyben erőt vágyok,
 Melyet János fiam szeres olyan nagyon,
 Ő is közöttől áll, sötét öltönyében,
 De szédjöl világos: színt' érteni vélem.

Sisakjól homlokán a halálfo" díszelg,
 Kardjól oly mintája mint az anyám visel,
 Most harcra készülnek. Vajjon ki az ellen?
 Vajjon ki mer törni a győzelem ellen?...

Az ellen egy ember, barátom kéjere, ...
 Ugyan ki lehetett találd ki kintsi! ...
 Kérd' hogy járunk álunk? kü" alomvalon Pál,
 Mert sergem törője — ez ember, te volnál
 vége

Végre' álmat Mátyás, s felkacag telkéből,
 Hogy felriadt a két oroszlan' felséből.
 Pál meg azt gondolja: minő' badar álom,
 Dajka mere megis, ... magam is ugy látom.

XIII.

Szent vásárra gyűlög a nép sorasága,
 Arukat szerezni a telkek számára;
 Mint szivüres dobog az egyház harangja,
 Színt' morzsol a sírban a halottak hamva.

Nirályok nyughelyen, síkcsőfehérvarott
 Halottak esteje hívja a világot —
 A harang elzúgó' fájdalmas hangjával,
 S hangja a szív mélyei remegteni által.

A szív

A sűv mélyét, hol a kegyelet kagylója
Emlék gyöngyöt terem, s adóját kerója,
Szent imában uszva az ég fölszínére,
Aldást edzeni a holtak bétéjére.

Orgonazugással egyesül az ének,
Énekelnek ifjak, gyermekek és vénék;
Gyászos koporsó áll az egyház közepe,
Körötte, mint lelkek, ezernyi gyermeke fény.

Oly kelesen égnek a gyermeke világok,
Mintha máshol voln' a másik világon;
Minth' a beálló csend legjobban beszélne:
Ma vagyon a földön a holtak estéje.

És a beálló csendben mélyéből a földnek
Sokatott kejjéssel méla hangok jömmel.
Királyaink alvó termében, honában
Ki virágszája ott lenn az éji magában?

Szelle

Szellemnek nem szellem, embernek sul öreg,
Övig erő" exiust székála ugy remeg —
Mint nyárfán a levél, azon a taláron,
Melyet tán' éjjel szőtt fekete sugáron.

Idegen föld szülte őt a királyi vért,
Sorra ütse onnan, s pihenni ide tért;
Szerzetes öltönyt von, s ezéül az eget,
Ott fent keresni azt, mit lenn nem nyerhetett.

Vezeték neve nincs, maga elfeledte,
Az ősz Skidor nevet a szerzetben nyerte.
Talan' ha még egyszer szülnie kéne:
Emlékebe jönné feledt vezetéke?

Hány évet élt által? csak az Isten tudja,
Századok múltjából hozta ide utjára;
A holt királyokhoz belemegy estvénté,
S ott énekel mintha egy testvérrel lenne.

Egy

Egy fekete viasz fény égne mellette,
De az ő szemének világ' minet lenne?
Rég elveszté ő már látásait szemének,
Látranként, apránként elhordták az ével.

A gyertyái szökésből hordozza magával,
S vaxeró" nélkül jár a sötétben által,
Szaváról ismeri azt a kívül beszél,
Tudja a nap útját: mikor, hol, s merre kell.

Vegri már énekét, a könyvet becsapja,
Pedig nem olvasott egy betűt sem abba,
Távozni akarna, de csak helyen marad,
Mert lovag jelent ki az ivoros alatt.

Nehogy megravagja az ősz gondolatait,
A szent ereklyékhez nesztelen közelit,
Aranyos betűkkel sorba van felírva:
Melyik király pihen egy-egy máskor sirtóba?

Szent

Szent Imre és István egy sorban nyugosúik,
Kálmán; Béla, Géza, László, a második;
István a negyedik szemben vagyon túlnon,
Míg harmadik Béla, és László hátul van.

Imre s István előtt leterdél a férfi,
Valjon mit jött ide a holtakról kérni?
Már fent az egyházban nem hangzik az ének,
É' van, az emberek háza költözé'nek.

Nézre támaszkodva szendereg a szerkeszt,
Vagy ősz feje talán régi gondot keres,
Mikön még ifju volt csak az Isten tudja
Hogy szállatta végig a sors üző" útja.

S gondolkodna tovább, de a lovag kárja
Érinti meg vállát neki erősen átva,
É' a mint érinti az öreg felniad,
S szemével végig merné a férfiat.

Kir

, Király! kiáltott fel, — hol maradt koronád?
Sok alvó serszere nem ösmerné reád,
Véred lükkerése elárulja léted, —
Azt, sisakrossaljal eltalálni véled?

E pénzt kinek nyújtod? nekem nincs szükségem.
Add a szegényeknek.... s folyt aja büszkén.
Adj nekem — ha bírnál — örök boldogságot.
Sotom feim... szinére telkem soh' se vágott.

„ Király vagyok, igen, ... boldogtalan király...
Luszott belkiülem veszélyes jósó király,
Sírva száll az élet szaggó szine felett:
Figyelve látni, hogy, elmúlt a kikelet.”

Megragadja az őz a király e szonál,
Mint király az élet szine felett voltál,
Száll mint béle galamb a halottal felett,
Végy tőlök árukát: végy boldog életet!

Láp

Lásd meg a nagy könyvek kiáltó beüit,
Melyet az Isten irt, titkos függöny borít,
Törjük fel kapasait, ne bámulj... köveit máx...
Ajánlható áruk... én vagyok a kalmár?..

Szó, s a süétséggel semmit nem gondolva
Az áruk verőjét maga után vonja,
Mig nem a bolt alatt egy sár előtt megáll,
„Itt — mond — a boldogság kezdő beüje áll.”

Erre felpattantja annak vas ajtaját,
Egy fő tünt ki onnan; fény folya' homlólás
Mint rózsakoszoru halánszeka körül.
„Boldog az együgyü: memyországok örül.”

Tovább megy. Új sírnak ajtaja támul ki,
Bent két fényes szemből gyemán látszik
Könyör az. Arja a szenvedésnek bajnak.
„Boldogok a síról: megvigasztalhatnak.”

A kir

A király követte tovább az ősz kalmár,
 A mint egy-egy új sirt boldogságot feltár,
 Magasságát nézné az ősz szép lelkenek,
 S látja hogy önlelke törelszik az égen.

Atszállja az élet s a halál országot,
 S dicsoült hullákból alkoma világot,
 Látja hogy a dörgő feláradás hangja
 Eltér a halálnak gyorsan visszatér.

Most új sirt tár az ősz; két léte remegett.
 Mit takar a vas zár? Szent Imre herceget,
 Imrénék szűz szívét, tisztát mint a szentély,
 Melyben hány értelem, amyi angyal - szent él.

De még nem úgy remeg az ősz minden tagja
 A mint István király sírjai fel pattantja,
 És látni engedni jobbját a nagy szentnek,
 Melyet a századok sérteni nem mertek

Míg

Míg az atya remeg, a király erősiül,
 A szentek látása teré olyan hősiül;
 Mutatná még az ősz a boldog országot,
 De a király indul, már elegendő látott.

Maradj! kiált az ősz, - míg ez öntenyek
 Mintha bü sarraná megmarad a helyen,
 Hol a hang érte el, - szentegőző lettem,
 A szentek sértése haragot most felettem.

Szemrehányón kiált a köny, a szív, a léz:
 Megravartad nyugtom... értem már itt a véz. -
 ... király, egy barátod szoris léz, veled,
 Aron mint levelen vér lesz jere helyett...

Es' veszi gyertyáját, a nagy kapos könyvet,
 S elalzik, kiesik, gyertya könyv mit fölvet;
 Sötétben haladva a kö lézcsőzetén
 Morogva ismétli: szentegőző lettem!..

Már

Mái kiéri a király, s még mindegy hallotta
 A szerzetes hangját a lépcsőn haladva
 A hogy egyre mondta: "Szentregio" lettem,
 A szentel sériése harsog most felettem...

XIV.

Nincs ott hon a király, ki tudja merre ment?
 Csak azt látták, midőn itt-vagy ott megjelent,
 Igazságot mérni, hol legjobban kellett,
 S csapással sümmi fel a bün háta mellett.

Királyi várában aranyos teremben,
 Mint remese csillag fénytől övezetten
 A királyné himex bíborosú szőnyegre,
 Tán hogy betérissen vele egy új eget?

Ugy

Ugy éri, hogy ninasen termében egyedül,
 Szive belsejében régi vendége ül, —
 Tán szenvedés volna?... elveszett az eden,
 Mely őt körülfonta magrások fényében.

Himex, folyton himex, himexise oly tarla,
 Ő aron szőnyegre gondolati varja;
 Varrása kejein az látszik fényleni:
 Nem szereti férjét, s a fiát gyűlöli.

Helyéből sem mozdul pedig csak hallja jól
 Hogy ott kint a sereg üdvkiáltása szől,
 Mely ép most érkezett királyát fogadja,
 Néki más kejeiken kőszál gondolata.

A bán dörgő hangját hogy ne hallaná már?
 Hisz ez a zivatar memyödörgő hangján jár,
 Midőn közel mondja: „Üdvözleget jó király!
 S létrófogások is hangosan kiabál.

Örömy

Örömmel közelg a király tüzhelyéhez,
 Keblében kis angyalt — viszondlatás érez,
 A mint látja a bánat kezét szorít vele,
 És szorítva ropog mind a két kéz bele.

Nem elég hogy ropog, ver' serked belőle,
 És sűrű esőként hull a márványkörre,
 „Öseülsz öreg! mondja a király mosolygva,
 „Királyom jobb ha se dobssz hantot síromra.

Örömmel nyit be a király hitveséhez,
 Keblében kis angyalt — viszondlatás érez,
 De neje kebléből ez angyalnak párja
 Delibábra szállott s önlepeit várja.

„Szeregetett hitvesem, mit hímez kis kezéd?
 Talán ajándokul férjednek hímezted?...
 „Oh nem király férjem... Ulaftó részére
 Kereszt ajándokul készítem ujévre.”

Kérd

Kérdexi a király: honnan vettél miniat?
 S díszeri a művet, ke'sziőjei inkább,
 Mily szép virág, — mondja — mily lüüni' lejez...
 De neje haraggal kap a férj kezéhez.

„Ne nyulj oda... ne fogd... jaj véres a tested...
 Szönyegem legfénylőbb képét beveréred...
 Oda amnyi munkám. — Hagyj el, ^{ex töb-} ^{bel ott,}
 Mint a menyői fapénst adnék országodért...

És mai á kis kauról szorulnak öölre,
 Tuss király, királynőd nem hallgat meneségre,
 Villog az a piros kis kard — a nyelv éle,
 Meglátod hogy felhány gyilkoló' élére.

(Te zsarnok természet! miért nem kim'eled
 Legalább a fővért? királyi személyek
 Közös anyagokból gyurva ne lennének,
 Miket Eva hozott. Te zsarnok természet!)

Croda!

Csoda! mint rendszeren cselekszik a férfiek:
A harag ostroma tüzeinek kitérnek,
S a király tábornék ha nem is figyelne
Hogy királyi terme dalától van telve.

A királyi terem a nap kellő delén
Olyan sötét lenne mint az éjnek felen,
Ha benne ezernyi fáklya fény nem égne,
Mely őt márványszobor vett fénye körébe.

Őt őt márványszobor, a nagy király szobra,
Fölhevült lélekkel őt művész alkotta,
Rálehelté lelkét, hogy rajt' élet legyen,
És az idő foga hatalmat ne vegyen.

Ki nyer elismerést? ki a legnagyobb?
A mint a király a csend fokozódik,
Mire trónja előtt a szobor közt megáll:
Ő az igaz szobor, — a valódi király.

A nagy

A nagyok figyelő során körültekint...
Üdvet intvén nekik, aztán szobor megint..
Most tizenkét szünetnek éneke megcsendül,
S diavilág világ kei az üres csendből.

Tejökön lilium, rózsá van kerékké;
A király szamára koszoruba kötve,
Piros ajkaiakon tellől dala szárnyal,
S csokolózik a bolt titkos vischangjával.

Mint napból a sugar,
Sugárból fény éled,
Minket gyermekidet
Szived napja élet;
Erzi a hon hogy él.
Duna Tisza kabja.
Mint testben az erek
Szünetlen az mondja:
Erzi a hon hogy él.

Viszi kárjátoktól
A hirt a tengerbe,

világ

Világ az a senger,
A hírt elismerte.
Érzi a hon hogy él.
Az erények lelke
Kiebledben szülesse
Lakás nálunk lelke.
Érzi a hon hogy él.

A dal hangja után sünetlen úgy beszél
A terem viszhangja: hogy él, hogy él, hogy él.

Míg atyáink steme
Latta atyád harczát,
A míg stemiink lánya
Hős fiának arczát:
Érzi a hon hogy él.
Unokáink lássál
Századok múltával
Az arcznak hű másrút:
Éreztek art, hogy él.

Vedd ezt a korszort
Neked szánta a hon,
Imából van fonva
Éljen homlólodon,

Sérz

Sérzi a hon hogy él.
A legjobb művésznek
Add ezt a másikat,
Ez dija művének:
Érezze art hogy él!

E harmadikba van

Fonva szeresed,
Ajándékozod vele
Imádó nejedet:
Érezze art hogy él!
S mint napból fény éled:
Minket gyermekidet
Szívéd napja éltes.
Érzi a hon hogy él.

A dal hangja után sünetlen úgy beszél
A terem viszhangja: hogy él, hogy él, hogy él.

Fogadta a király az első korszort,
Homlokán behesett lánya sötét borus,
Végig kereste a tág tennet stemével,
Míg nem találkozott János hercegeivel.

Az

Az ablak fölkében a fű ott állott;
 Ki állott mellette? nehéz kitalálnod.
 Anyja volt. Ragyogva efedő szemével,
 Mely varázs fényével szíves tépdél szőjék.

Az első koszoru engemet nem illet,
 Mond busan a király. Adnom kéne ilyet
 Neked János fiam, élne homlolodon,
 Erexném hogy élek, hadd érzené a hon.

A másik koszoru művészelé' lenne,
 Léjjetek csak ide művészelé' élémbe.
 — És előlj' az öt szerényen, flénlen.
 Barátnim! vesőtök jól tükrözött engem;

De nem ily szobornak kéne nekem lennem,
 Vesőtök fokélye téveszve van bennem;
 Akkor művésze szobort, szíves tebelébe,
 Szíves mint a napfény, mint az eget fényje.

Ne

Ne fehér márványból legyen a test ve'sve,
 Dicsőült tagokból legyen szedve egybe,
 A tölely főponyját képezze a lélek,
 És örök tettelben éljen bens az élet.

Művésze, műved véges tölely rajzolaja:
 Embert gyöngerej vesítök alatta.
 Mit er? nem él a szem, a láb, a kéz, a szív;
 Az aját kinyomat: mely élere nem hív?

De vedd e telt erénye legyen műved bére,
 E koszoru leve's örök feje're.
 E koszorut végső' ferzemre tartom meg,
 S majd álmodom vele a sírban mint gyermek.

E harmadikba van fonva szeresetem,
 Lebegjen áldásként szeresett nejemem. —
 S a mint ezt beszélte, szálátra tépte szét,
 Szórtta néje közé mint áldás erejét.

Ha

Ha egy virágos kap szőrenesé mindenki,
Mint beves erélyés fogja az elsemmi;
A bán is hajolna hogy szert tegyen egyre,
.... Eperabon lesett: a szél megüötte....

XV.

Sas szárnyon szállt a szó, Rákosmezőjére
Meghívni a magyart ősi hongyűlésre;
A mint szállt Kárpátba üsödött húrhangja,
S csak tengernél állt meg a vízhang hangja.

Mitön hallja a szó varában a főr,
Ekejénél a por, ki vízad s földestur,
Királylái ki szül, nyerges test lovára,
Siet mintha üznél az ősi Budára.

Kelen,

Kelen földre érve jobban tör előre,
Mintha a magas van dülne le fejére,
Pedig csak árnyéka nyujtá meg az alony,
S mint áldai terült le a síkon a halmon.

A lo' is már agall ha ide érkerett,
Bár ura nem emelt rá sem szó, sem tesset,
Mert tán a honszerzők sálósinak telke
Mint rajló rivatar véret aivölelte.

Összegyűltek az urak, nem esek,
Egyik a másiknál erősebb, fényesebb,
A szép fiatalok tornán töri fejét,
Az apát erősebb a honüggyet verék.

Álmában az ifjú gyözelmeken röjled,
S telke tetterőre ragad irányt, röjlet;
Honjölten az agg, kinek nincs karja már,
Kinek megrovidult napja szállóra jár.

Ugy,

Ugy nem alszik a vár beljében a király
 Fettereje napja alkonyó félber áll,
 Mint bucsuzó hatyru néz János fián
 Ki evetui akar az élet savára.

A függő nagy csillár csipán süri fényét,
 Hamusan görbesíti kandócai végét —
 Felhomályos terjesztve, sa barokk árnya
 Nagyból... nagyból... több világot várná.

Bárony onneszi öltve már üdvözlő a nap
 Kik tornái várva az udvaron állanak,
 Sisak rostélyosan egymás nem ösmene,
 Mind kíváncsi a díj, ezert solat merne.

Csak a királyi pár megjelenése még
 Hícsinyrik arra hogy a vivás kezdene.
 Agállnak a lovak a sorompók megett,
 Arany takaróban nem érül helytelen.

Amott

Amott az emelvény a bírók számára,
 Tánlaján röld függöny van hanyagon hányra;
 Fehér vagyon vonva átellenben vele,
 Ez lesz a királyné, — a díjostó helye.

A nyerező díjak: remek miű nyereg,
 Arany marku szablya, s több becses fegyverek,
 Csábítóan rakva mind egy hosszú sorba,
 A holtat is hinák ezen küzdhomolva.

És ezen díjakat a királyné fogja
 Kedves kis kezével sztoगतai sorba, ...
 S tanuja lesz ez a tengernyi néző nép:
 Mily szép a győzelem, s érdemlett dícsőség!

A közei emelvény s biborszin szegélye
 Késztve a király s a nagyok részére,
 Befogva a nézők hosszadad körétől
 Kiténik mint a tűz lángása a ködből.

Tromb

Trombita hallatszik, ... a tolongás nagyobb,
Meglátjuk a királyt, s a királynét legott.
Néziülnek a viték, mindenikök bízik
Daxos ellenfelet leprítani ízig.

Mar' ott a királyné hölgy kíséretével,
Mint a hold a tejút csillagos övével.
Egy csillag sem ragyog jobban a márnánál,
Hacsak talán reá tovább nem bámulnál.

De a szép Beatrix Frangepán leánya,
Ki most támaszkodott gömbölyű karján,
János herceg neje, - első tekintetre
A sok szépség közül kiválik egyszerre.

A királyt is látod nagyjai közepett,
S azt gondold, hogy látz egy nagy szörvénylet
Mozni önfényében, gyulni öndisztében...
Látod milyen fenséges... most felint szíj éjen.

Solt

Porlik a kürdhomok az adott jelszóra,
Lindxsarotés játék forog jóra-rosszra,
Mintegy kérről kére szállong a győzelem,
Amattól távozik, emmél megjelen.

Mar' el van nyerve a remekművi nyereg,
Utána a szablya, s több becses jegyverek;
Ide-s tova ki van veszve a kísért díj,
A sorompók között egyedül kettő ví.

Alkört is megoszik a győzelem végre,
Atunyítatik a vég győzelemnek bére;
De még ott állong egy a sorompón kívül,
Talan fél bejűni? vagy vinni sem kevéli?

Söréfej lovának sörénye mint a vész,
Fölmered az égnek, rug, ágill, szíjjelelér,
Két égő szemével mintha olyat nézne
Ki urával melson szállna a kürdterre.

„Miz

Mit állasz se fín ott olyan moszokán.
 Anyámasszony fia, leánya vagy talán?
 Mondja a megmaradt a víter közejen,
 Restelven a kudarc maradtai fegyverén.

Jöszte már!... különben majd felingerellek,
 Két-szer sem hagyja ez a szót füle mellett,
 Ugy átteremtett a soronyó korláján
 Hogy szinte meghült a kihívó ezt laván.

De még nem úgy hiült meg a mint vette észre,
 Leván széjen téve a juha fővényre,
 Fel is szedte gyorsan gyüremlett tájjait,
 S elszorgogott lován mint álmaton a hit.

Nem egy szem pillant a győző alájára,
 Kár hogy sisakrostély van fedve arczára.
 Mégis csak szép kormet. A törd barsony mente
 Arany gombok mellett sulyárral van fenve.

Egy

Eresztett sisakján a toll is érdekes,
 Mint szivben a vágyak a szélben ugy rejes.
 O "a legutolsó a küzdő" homokon,
 El kell onnan győzni bámi módon, okon.

Ki engedné neki kivivott győzelmet?
 Jönnék is kik előbb a pályát megnyerték,
 De hiábán jönnék... Tűz annak a karja,
 Küzdőhomokból szülte kardtölesön az ajja.

Első álmat pajzson a harczban álmodta,
 Dajka dalát ágyu dalolta alatta,
 S atyja győzelmében földött meg reggelre,
 Így erős gyermekké a sorst így nevelte.

S hogy lájnak kezétől hullni a győzőket,
 Semmi csoda, hiszen Hunyad szülte őket.
 A királyné nőri folozott érdekekkel,
 És éri nem ugy áll szive mint állt reggel.

Egy

Egy-egy dínyertes köst a mint sorba lever,
 szinte keves helyül szivenek a kebel,
 Alig várhatja hogy lássa fedett arcait,
 Es megjutalmazza a győzönek harcait.

Pedig ha tudná azt hogy az János herceg
 Azó mottója... átkorú a percek. —
 Már véget intenek ott a béke bírdák,
 Nincsenek oly vívók kik Jánost elbírnák.

Meggyőzte Victorint, kit Podjebrad nemzett,
 Henriket az öccét, ki újvivaist kezdett;
 A fiatal Csobott, az egyik Gerébet,
 Nagy Simon bán fiát, Dzwelát a cseh szőnyeg.

Ja mint kiindarott a járásnak vége,
 Hunyadi lépett a királyné elébe;
 Várja a királyné; ... de Lavara nagyot,
 Seólni is akarna, s két szemérgy szaggó;

Mivel

Mivel kísérté a dijakat, több minsen...
 Most vissza váltaná bármint nagy kín csen,
 Csak hogy ennek adjon, oda adná lelkeit,
 Mert lelket gyöngédebb érteiek ölelték.

De szaporán segít a sebzett nő magán,
 Szóltott a győzteshez, s remegéi szállt szaván.
 „Lovag sisak roszélyodat miért le nem ereszted?
 Had lástuk kezedet, miért azt fedezted?”

Ajka sröte kis keze oldta a koronát,
 Mely arany lemezen díszíté homlokait,
 S tartá hosszú sröte fürtjeit hajának,
 Mik göndör csigákban vállára omlának.

Leoldta, átadta, s mondta a lovagnak:
 „El ne feledd lovag hogy ezt sölém kapsad...
 A lovag válaszolt megforditva lovát:
 „Te se feledd anyám: hogy ezt nekem adad.”

XVI.

XVI.

Egy pórnő járja be Budabest utzásait,
 S maga után amyi kandi nézet csábít;
 Holdnyúlásakor szült egy szörnygyermeket,
 Ő fejével, ő kézzel, — hozzá sereglének.

Nézik, szörnyüködnek, s olvasnak belőle
 Közleledő romlás magyarhon néjére.
 Kiki időt keres rá nézni szelkére,
 Hogy súlyos bűnének bocsánatát kérje.

A királyi várban koczka perdiül folyjon,
 A királyné ügyel hogy a jásejt folyjon;
 Gondatlan ifjuság aranyt rak koczka alá,
 Míg a király izzad s az arját nagy száma.

Fontosabb seendői nyújí az országgyűlés:
 Javul a nyomor, mely, a néj életébe vés
 Kiáltó bésüket, feltéjett sebeket,
 S mihelyt jön a törvény a seb is beheged.

A rosz

A rose mi a népet gyötré kiirtatott,
 A jó jobbá feve. Svön más fordulatot
 Az ország állása, meg az állás sora,
 Áldassék érette a honnyak pora!

Arak a magasra gondolkodó fejek,
 A beszélő ajkak, a remegő kezek;
 Az az ősz nagy aja Ország most áll a fel,
 Sa királyhoz beszél szentelt igéivel:

, Királyom nézz rám, s nézd láthatáromat,
 Látnod életem napja mi gyorsulón halad?
 Ittletem árnyéka mi lejebb száll a nap:
 Hosszabbul... hosszabbul... poraim mulland.

Mint járól a levél hull fejemről hajam,
 Star jónon koczog már a halál hogy halljam.
 Halljam kopogását közelgő léptenek:
 — Minden napod véget nézd elted végének.

László

Láttam erős fát is, — időnek előtte
 A véletlen zivar sokszor kidöntötte;
 Erős fa vagy király, de jöhet zivatar,
 Mely seged véletlen közülünk kicsavar;

Mig hát helyesünkre több viszoly nem fordul:
 Ne vedd ki e helyen fiadat uszodul,
 Ertes is, erős is, gyökereidből hajtott,
 Legalább nyugodtan várjuk ránt a hurot?..

Spolt az ősz slevőlé szempillái alatt
 Azt a két nagy könyet, mely szivében faladt,
 Örömben hullassa? vagy tán fejdalomban?
 Így megy a magyarnál nem földi arc: homorú?

Teláll most a király s méltósággal felel:
 „Lelkemből vetted ki vagyad az őz kebel!
 Sa mint mondta a szőz neheret kebellett,
 Mélyéből jöherett szava a kebelnek.

„Tehát

„Tehát János fiam, midőn seged a hon
 Arra válaszolt meg hogy ily a kormányon,
 Mielőtt a gyepelőt ragadnáid kezredbe,
 Mélyen vedd szavamot fogékony eszedbe:

A törvény tisztelet legyen a nép védve,
 Jogát nem zsarnokráj hanem törvény védje;
 Keresd meg a szivet — a kuszót, hol ered
 Az illo' tisztelet, és a nép szereset.

Tűrhelye tövében erkölcs szentseg kelyen,
 Erőlkül fennállni merő leheretlen:
 Mihelyt valamely nép erkölcsé megromlott,
 Önarott sírjába bukott hanyasdomlok.

Szivében nemesseg, kezében ősi kard,
 S nemzeti méltóság jeleje a magyart;
 Szabadság legyen a mindennapi kenyér,
 Ekkor fogod látni hogy a néjed mit ér?

Köny,

Kinyujtod keredet, és mindnyájan kézzel
Értted élbe szegülni a vesznek.

Az utolsó csépférvét fogja kiönteni,
A végső" lehellest érted lehelni ki.

Végviségét fogja áldozatul semmi,
De őszalkosmágyát ne bolygassa senki;
Gardagrága, vére meg legyen kimélve:
A neperőben van a király erénye.

Az igazság oszta's se maradjon árva,
Távol legyen tőle veszegetés, ármány,
S a polgárok nyugodt lelkiismerete
Legyen a jólétnek békejülete...."

Végezze a király. Az Isten oda fent
Tekintse a multat, s a mulctony jelenét;
S a miut nyugton pihent a gondviselésén:
Lelkijét szent fejét a jövő" fölében. —

Az omlott templom oltárköve.

XVII.

Partokra szakadott a magyar népfolyam,
 Majd egy éred évtől fogott minduntalan.
 Viszályok ölék itt. Urálnál ki tudja:
 Maradt-e valami, vagy a víz feldúlta?

É-e a rokon vér? vagy rá jött már az est?
 A király meg tudni küldött két szerzesest.
 Az utasok viszik terheit az urnak,
 Mignem az ohajtott testvér véihez jutnak.

Magy

Magyar nyelv, meleg szív, és ölelő karok
 Fogadják az utast. Vannak még magyarok!
 Ez a kedves sieder mind elfeledési,
 Mit okostak vala az ut inaszei.

Nincs hosza vége a kérdésközlésnek:
 Hogy a jó testvérek hol és merre élnek?
 Lotan vannak-e még? milyen a királyok?
 Minő párdúcboról, minő a szabályok?

Az anyák, az apák, leányok, gyermekek
 Hallják mi az utas szerezettel rebeg:
 Ottan távol messze, túl a láthatáron
 Matyas király uralg nagy Magyarországon.

Tegyverei amyi sol gyözőn nejt uralgja,
 A föld melyen lakik arannyal van rakva,
 Az ősi Hadurat nevezik Iszemek,
 S magas templomokban imálat stensemel.

Elmond

Elmondják hogy szerzi ezt a harai Árpád,
 Sa mint a történet lapjai ájárták,
 Jme's visszatérnek a kedves jelenbe,
 Oda kíváncsok a hallgatók telke.

Jár a kei szerzes folyon helyről helyre,
 Látokként kísér a rokonok serge,
 Távol földről gyílvén hallani szavolat,
 S hallván azt szívökben vágy, és remény felad.

Vágy, és remény láni az imádott rokon,
 Hallani szavait, lakhani azt a hon,
 Melyet Árpád szerzett midőn elment innen,
 Oly király tisztelni mint Matyas, ...et minden.

Emelni idegen igát majd nem kellend,
 Nem rettegni a vad igazsálan ellens,
 Ki kegyetlen sullyal a nyakunkon fészkél,
 S megfogyott erőket vonja bitor kézzel.

Steny

Nem járna felettünk, de megfogyott számmal,
 Napról napra fogyván kissébb számmal járunk,
 Csak mesében él már a hit hogy él a nép,
 Mely szívünkben eredt, földünkön születél.

A néjnek vénei az Ural tövében
 Kiszöntik a királyt hű néje körében!
 Kétszék vagyunk vinni az urt terheket:
 Csak adjon hónapban egy csetély nyugtelyet.

Megváltja ez által haldokló' élünköt,
 Hirünk sugarait melyek rég letűntek.
 Különben majd nyomunk a rész elsodorván
 Kavarog az engesztet az unolál sorsán.

Igy szólak a vének, a nép igeneli,
 S kezeit terjeszté a távol hon felé,
 Az égbe szélről a napnak sugára
 Arany fényárát önté szűnté arczára.

A két

A két utas pedig megáldá a népet,
 Miután a hold már kétszer váltott képet;
 Elbúszrott sírva, s lehajrá tört sester,
 Hogy usban találja a jövődö' eszt.

Midőn reggel elment a néj kikisörte,
 S a király kegyelmét ismételve kőtte.
 Allott... visszamaradt a földnek határain,
 Érté' hogy örökre maradt oda árván...

.... Ment a két szenteses, de csak egy ér' haza,
 A másikra usban jött a halál karsza;
 Elhuny. Kihellette elfáradott lelke,
 Testei ágat sölgyfák árnyékai fedték.

Vándorbossal ásta barátja a sírját,
 A szálló madarak határu dalát sőták;
 És a mint a hantot felhárnya sírjára,
 Nem mert rá gondolni kedves hazájára.

Ara,

Alara ér valaha, vagy soha nem látja
 Hogy világit a nap távol hazájára?
 De eljött, kiáltka az us veszedelméi,
 Jöttékor barátok karjai ölelték.

S mihelys megérsette a halhaclan király:
 Hogy sok magyat él még Ural lábainál,
 Erösen határzái elszálltini onnan,
 S neki ingyen földet adni Magyar honban.

, Egy anya emlőből szívta tejét velünk,
 Ugy szól, illő: hogy egy közhon leblén legjünk.
 Fuvva fogadlak számkivetett verem,
 Vagy elfogad fiam ha én el nem érem.

XVIII.

XVIII.

Uralhegy tövében mulik a tél, a nyár,
 Hijaiba ohajját nem jön még a madár,
 Mely majd elhorra a szabadság hírei,
 Reszellek is nézni, megunták várni még.

Nem nekik sermi növényeit a föld;
 Magára a tavasz ha iimeg ruhái ölt:
 Nem hiszik a napsz kelmi hegyöt megett,
 Az igaz nap ott lél Buda vára felett.

Hadurat Istennek nevezik jelenleg,
 Napkelén imádni őt meg nem jellemel.,
 Megvan fogyva a nép, és Hadur szentélye
 A néjnek szívében romokká van téve.

Conz

Csak egy tört kö maradt a templom közepén,
 Kiben még nem tört meg az élhető remény:
 Hadur oljárának tákosá, főpapja,
 A néj ő's kelkei még kebeleben tartja.

Mint a tölgy lombjai olyan a kei karja,
 Hangos ártólelné annyi szel' facsarnai
 Pedig nem kis idő repült el felette,
 Őt a koltak felett szobornak feledte.

Ősz szál sincs hajában; se talála senbarna,
 Pedig régen ő's ő, csak fessét' sakarja,
 Befessé omlasag tessék el gyengeit:
 Ne lássák hogy Hadur szolgálja ugy érik.

Tartása fenséges, szoborszerű, kevély,
 Hangja erőharsogás ha erővel közi beszél:
 ,Nép! csügged' seiv vagy-e? vagy tengeri szilla,
 Min a szel'locsans hab semmisülkei szidja?

Vagy

Vannak férfjaink, erőlebelünk szikla,
 Szoszulónak van még a távolban sziszya,
 Ha ellemink serge igazlan ránk törne,
 Maradna hívívó: ki sett minket föntre.

Nem leszünk soká' így... min' hiszem Haduras.
 Mátyás királytól a regély el nem marad.
 Vagy mi elő'ztük meg ha nesén feledett,
 En lesztek az első ki megyek veletek?

En mondta a néjnek ő's ő a nagy tákos,
 S a néj helyesleül Haduras ki állor,
 S tizenkei főt választu uttarónul melleje:
 Hogy gyás'z sorrol hírei Mátyásnak vinnéje.

XIX.

XIX.

Dunának partjához beemelt kalappal
Egy vándor közeleg lépve halkal-halkal,
A nagy sálós ösöd utitársak nélkül,
Fáradt lába tárnoklyg, nehéz feje szédül.

Látja Duda várát a hegy tetejében,
S annak másolatát a Duna tükörében;
S nem tudja melyiket bámulja meg előbb,
A való? vagy csak a való képe, jelle?

Ugy hozzá seholon már a ketyélyes lelke:
Hogy a valóban is az árny képe lelke;
De kedélye nyugodt, mert már bizon tudja:
Hogy cselje elérve, nem taru tovább uja.

Nem

Nem kéri már többet: hová és merre jut?
Társait, erejét vitte el az út;
De azért pályáján nyugodtan telni szok,
Mert megmenet' hadur örökre szállt tüsere.

Egy könnyűbe van szedve e kicsi gyűjteménye
Atyjáról maradt rá, és maradni kéne
Egyik nemzedékről, másik nemzedékre,
Ha ez nem költözött volna fel az égbe.

Nagy szittya berúkkal volna írva benne:
A jövő mi hozand a múltó jelenre?
Senki nem nyitja ki szépségszeleten kézzel,
Mert avastlan nyitván oxon nyomban vész el.

A város lakója megkérdi ösödöt:
Hogyan jö? ... minel jö? ... Ösöd jöhenni jött.
Kifárasztva nagyon élte Zaharaja,
Egyhízó árnyat réz hogy otúlne alája.

De el

De el nem érheti a keresett árnyat,
 Lehet még elérni még elegez várhat,
 Minis saját árnyéka hiába kergeti
 Ha a nap sugarai alkonyatra veti.

„Révész! vigyj Budára semmi jentem nincsen,
 De megáld kit imádsz a magyar nagy Istent;...
 „Moston nem vihetlek, szivesen acutan,
 Lásd a királyné hajózik a Dunán.

De utának látszol jőjj szegénységembe:
 Crillapind éhede, egy kis piherj le;
 Acutan meherünk a Budai partra,
 Ittadat siesség talán csak nem hajja?

„Révész, mivel kincéliz, legyen áldai rajta,
 De utamat etrek siessége hajja;
 E' hogy itt állharok még jobban szerezem:
 Hogy a nagy királyné közelről néhesem.

Erly

Ért mondvá lehajlik a kristály víz fölé,
 E' fölne' az égre a hogy art izlele;
 Tan' szomja' oltotta? meri ne' oly halával?
 Semmi.... csak a vize' csölké ajtával.

A tuló' oldalon lég szeles kaphodva
 Három kised hajón a helyem vitorla,
 A hajó orolon egy-egy földő" nymphax
 Festőileg uszva a habos hasijá.

A legelső" hajó királynével röpnül,
 Kedvenre ficsaló' fonyá ötet körül,
 Elvezet haláse a hajó röpsével
 Gondatlan mularva válasszott kövével.

A második hajón dalnok szüret s ifjak
 Csengő hangjaitkor még vízhangos kíváncs,
 Hogy a szerelem dal dalolni segítse,
 Melyet úgy kezdtek el: mi az élet künse?

A haz

A harmadik hajón a zenészek várják
Az énekszünetet, akkor ^{ők} rávágják.
S így hajóz a menet lefelé a Dunán,
Onnan pedig vissza fog jönni azután.

Miváncsi nép tömeg tolong a lei parson,
S kész ott ügyeleget míg nem jön az alony.
Királyi fúvós jött ezuttal azonban,
Jöttére harang szól valahány toronyban.

Pirosba öltözve a hírnök nem készt
Hirdetni hogy Mátyás meghódította Bécs.
Revése! siets vinni a nagy királynéhoz,
Tisztem nagy öröms jelenteni ezélezt.

S a revész nem kérik röjteni a hírt,
Feszíté' ímát az evezőn a hogy bírt;
Hogy Ösöd is ott van akkor vette épre,
Midőn csolnoka ére a víz közepére.

A víz

A víznek közepén azon kis hajóhoz,
Mely karcsu derekain király személyt hordoz,
Mihelys hallatott a hírnök trombitája
A kis kéjhajóska azonnal megállta.

, üdvözöl a király királynő' segédes:
Koronád díszébe új fejűsugárst szeretted,
A hódított Bécs ez. De még ezen kívül
Egészeséges voltis horom neked kívül.

Felelt a királyné: „Üdvözölöm a királyt,
Mond meg hogy örülök, egészeségen kíváls.
Mond meg jól mulatok." És fordult köréket:
„Most szívem még inkább öröm vágyas érez.

Ösöd szólta: „Királyné, üdvözöllek segéd!
S büszke arczularán meggyűlt szív égett.
En is hírnök vagyok az Ural sörétől,
Egy hányt vesett forgás a magyar bölcsőtől.

Tenger

Tenger föld az ide. Voltunk tizenharman,
 S kivülem nyugosznak örökre mindnyájan.
 Reménye ajándokolt nekünk király fejéd,
 Te földet adj hova egy kis néj elférhet.

Kegyesen hallgatá' ösödös a felség,
 S bírsatta sejt szóval, csak alkalmi ejisék.
 Reményök teljesül sok földet kap a néj,
 Aldás lesz a földön ha a néj raja lép.

És a minit ezt mondta hajójára vette,
 Kérdeste a nevet, sуйját beszélte ne;
 Kérdeste vallásai, mily Istent tiszteltek?
 Örült minit az anyja a megjött gyermeknek.

S ha beszélt a sáltsos jót vagy üsegi sulyt,
 Midőn a beszédet telke felmagasult.
 A hallgatónkon is látszott a jót sulyja,
 Hogy Este nejét annyi nyomor dulja.

XX.

XX.

Nagy vas kapcsos könyvbe van zárva a titok,
 Melyet avaslan kéz eddig fel nem nyitott.
 Ki az a vakmerő hogy azt követelje:
 Ama könyv nyíljen ki, mi van bele rejve?

Bele vagyon rejve sítka a jövőnek,
 A világra minő változások jönnek?
 Inkább legyen rejve miképen volt eddig,
 Jövönk rejtelmében költsésszerűnk rejlik.

Légy felség kegyelmes ööd sáltsos iránt,
 A Hadur szentélyét felnyitni ne kívánd,
 De a királyné csak erővel kívánja,
 Kis kezével ráisap a könyv vas kapcsára.

De vjfy

De vissza is kapja az ütést azonnal,
 A kapos magában villám erői foglal,
 S míg keze az ütés fájdalmától dermed
 Kiváncsivága nyer mindég nagyobb gerjes.

, Nem nyitod, nem ösöd? olyan könyved gondja?
 Nevet a királyné, s kicsinyelve mondja:
 ,Tán hamis a könyved azért olyan titok?
 Tán lára nyithatlan hogy azt ki nem nyitod?

"Rövidnek e szóra felgerjedett lelke,
 S emelkedett szívvel ezeket felelte:
 "Jól tudod királyné derűt boru követ,
 Napos nap, éj éj eddig nem követett."

S felcsapta a könyvet: "Legyen kíváncsúgod!
 Nem nyithatlan e könyv, s nem rejti hamisrágot..."
 És a mint felcapta egy rajz állott elé,
 Mely a felvív köré hajótva színelé.

Éles

Éleskü' tükröben kiki látja egymást:
 A hajó meneséi a mint uszik folyvaist,
 A vitorla lengést a mint lehanyaslik,
 S a dallók éneke kettőzserve hallik.

Még szeretnék nőni, de ösöd türehtelen,
 Más lapra fordított, sa mint az fellebben
 A hódított Beisnek legláthatóbb kéje
 Nyújtó" nejevel sün a nézők szemébe.

S a mint elterül a Décsi néporozán,
 Kedvesei keresi a serdülő leány,
 Más servérei, arját, a ki hit érdel,
 S örvend ha láthatja kiét ég a lebel.

Győzelmi fényében a királyné lánya
 Vonulni a királyt István egyházába, ...
 Most a talos újabb levelet fordított,
 S a látott kép nyomban elünn mint a
 titok.

De ujd

De újalkéj sünt fel. Az egyház beljében
 A néj pálma lombos hordozott kezében,
 Mit tesz hogy a népek ott pálmával járnak?
 Ünnepek ez, ma vagyon a virág vasárnap.

Mai lazon felünnik a halálnak kéje,
 A haldokló király, a kon gyász vidéke.
 Futárok seágutdnak serte porzó uton,
 A merre haladnak, lehut sajték a nyom.

Mihelys látta b'öd a gyászhozó fuszár,
 Keblében a remény végperce is lejárt.
 Árokan mint tengeren, ha megsejri a szél,
 A legintöbb részjel a beált csendben él.

Halavány mint a hold, mint a láng urána,
 És ha ez elmulik, mint halál oly tárgy.
 Becsapta jó löngvés hogy kesé tört kaja,
 Nincs is seükseg hogy a löngvés offerarkta;
 Alig

Alig hogy becapra, dobta a Dunába,
 S midön összezapott a Duna hulláma, —
 'Királynö'! kiálta, — virulni fog a szél,
 Sziklakon növény nő, várat ejt a szél.

XXI.

Virágvasárnapon megfomnyadt a pálma,
 A halál angyala szállt pihenni rája;
 Elrugott szárnyain, s kiáltani hallak:
 Meghalt Matyas király, oda az igazság!
 Kej

Két nap verekvék a halál györrelmével,
 A királyné örzé legjöbb hidegvérrel;
 Szüntén bámulandó olyan nagy szeretesi!...
 Szünetlen kérdési: hol fad? sziwed? fejed?...

Maga nyitotta fel ajkai a beszegnek,
 Orvosozott cseregiet, könnyei feregnek....
 De már kiszemwedett... viszik Fehérvárra,
 A sírás a guuyhós, palotái bejárja.

Tavasz ideje van, vet a néj gyöngyöket,
 Melyek a szivseuger feneken termenek.
 Kojorsó után, néj! mit megy szelcságod?
 Tan benne a király nagyságát tuvárlob?

A kojorsó előtt vas véres leveusiél
 A foglaló tövöl, csek zárszlokai emeltél,
 Utána a lengyel s német diszjeleket,
 És a meghódisott országczimereket.

Midr

Midőn Fehérváron az egyhárhoz érnel
 Mint a kín seólal fel a halotti ének;
 A zárszlok, czimerek ropogó tövöse,
 S a néj járdulása veggül be közeje.

A nápolyi püspöl mondott gyászbeszeder,
 S beszédjenek tüze csonton, vesén égett:
 "Tette isteni volt, de sorsa emberi,
 Ostor, mely az önkényt a földig elveri..."

Minő nagy hamvveder kívántamél arra
 Hogy Stollós nagyságát magába foglalja?
 A gyöcsött csek, tövöl, német kiált jébiül:
 Nekie a halál árthatott egyedül..."

S míg Domolos prépost a mitei mondja fént,
 Mi tövösüt Szidorral, az összel oda lent?
 Voltunk mi már vele az alvó teremben,
 Énekel-e most is gyász dalt mint régenen?

Hogyne

Hogyné énekelne? Ő is királyt temet,
Iném a hogy lejött találat egy tetemet —
Az Övöd taloséi a sir egyi le'ben, ...
Tudja hogy király volt, s befalarra szejen.

A sors bal karja.

XXVII.

Gyászos lett a háza mint a templom éjjel,
 Csak az érdék méise pislog benne széjjel,
 Kárpatról fellegzik a gyász a sengerig;
 Árpád népei ilyen nagy csapások verik!

Seive él még benne, de fő s lélek nélkül,
 Miként hajja a szél ide-oda szedül;
 A bennül népszerűnek főre van szükség,
 Hogy utján induljon megszaladt jó vége.

S. m. j.

S míg a hon bens állt: védtelen hasárán
 És a leső világ körskörül járván,
 Mint a méhcsoport ha mézvirágot érez,
 Mindenkép igyekezik elérni kelyhéhez.

Virág most a harca; korona a kelyhe,
 Dícsőség illattal vagyon szinig selve,
 Határossin levele mint az Istenmosoly:
 Láttán éléd a nép s az ellen haldokol.

Meg van írva a szó a jogok könyvében:
 Az Isten koraisol koronái az égben,
 Népek koronáznak vele férfiakat,
 Jaj mely népnek élén vérek hasrány alatt!

Választania hagy még vékesebb királyt,
 S ha ez bizonyul a kormány helyére állt:
 Ő a büne veri; a népridóve pedig
 A vert király súlyos keze neheredik.

Jay fő

Jay fő számára a jövő nemzedéknek
 Századokig meg nem emészhető étek.
 Mérgezett haldoklás uralg az élesen,
 S inség sir felette, és a történelem.

S ha a király kézben idegen vér lüktet,
 S magyar vérről írja meg a törvénykönyvet,
 S ha minden betűjén ri a veszedelme,
 Idegen tanárokat seregéről nevelve!..

Ne nyulj ahhoz se kéz, a mi nem sajátod!
 A magyar csak akkor látott boldogságot —
 Midőn ön vére volt törvényelő királya:
 Amak a szivéből folyt őt alkotmánya.

De ha a pártosság szellemé felriad,
 És önédek közt le sok erős férfiat:
 Elvéve lesz a cél, a körsors feledve,
 Bedig legelő a véro gönyed benne....

Ki a

Ki a magyar király? kérde' most a világ,
Hallására sokan fejöket feltolák;
A gyáva Ulászló legelől áldozgál,
Beatrix akarja ő legyen a király.

Lajolya István is szó' emel mellette,
Mivel neki olyan fejedelem kelle:
Ki őt ne mulja fel hasalommal, ésszel,
Hanem üstökenél hordozhassa kényvel.

Ki is van már nyitva uja a jövőre,
Sürgei Beatrix hogy soká' ne kérne,
Mert azt magyarokban minden élő' tudja:
Hogy Hollos' Mátyásnak van derék urója.

Lángelz mint az anyja - a széf Hollos' Tánc,
Barátok dolgában sem volna hiányos,
Erejében sinisen semmi fogyatkozás,
Ellene közt olyan bátor nincs senki más.

Csak

Csak a születés; ez ... csak ez a hátránya,
Anyja csak egy polgár, nem király leánya...
De hát király anyja, mi nem volt anyjában,
Nem jótolta-e ki önmön nagyrágában?

Már hallatszik raja Ulászló jötkének,...
Buz ez a jövesel, mint halotti ének,
Egyes'celei hordoz maga a diadal,
Melyben a nemzetnek világa kelhal.

XXIII.

Üresül az udvar a királyi Budán,
Művészek, tudósok nemek egymásután;
Hámlik az itt élt fény; megfogyott sugára
Stomorian tekint boldogabb múltjára.

A múlt

A mult, elűnt madár; belőle emlékül,
Két hullott toll maradt a jelemek ekül,
Beatrix és János, ez a két ellenség,
A szeretői kaperás — Matyás eltemetik. —

Vigan jár Beatrix, mint váró menyasszony,
Ján a nagyobra is hogy vigszin arasszony,
De a hon atyai a jövőbe nézve,
Gyászos arccal körzik; nem veri az esőre?

Hollo's János pedig mint hervadó' sziget
Atyja szobrai közt vár eső melegét:
Hogy szentelve legyen az ültetett remény,
Mit atyja ajolt fel nemzete ünnepe.

De szemének könye ered meg hamarabb,
Ó issza a keserű keserű poharát,
Midőn mostohája ily szót ejteget:
'Gyermek! király lennél, de nincs eredeted...'

„Nincsen eredetem? mond az ifjú Hunyad,
Hisz atyám fejed volt, midőn te ezt tudad;
Nem te igérted-e midőn végső' lehelt:
Hogy ezzel nem fogod sebzni e kebelét?

Mondád: ird gondodat, s te kedves gyermekem,
Atyád helyett maradj karjölául nekem....
Törden állva kérlek fogadj hát fiadnak,
Népeink hozza még koronát is adnak....

„Methe-ne-e más, — emlékezel rája,
Magad mondad sokszor — atyád koronája?...
Beatrix arca most halvány lett egyszerre,
Lehajlott, s Hollo'sit rögtön felemelte.

Mert a mint ránézett fejje öt szobrára,
Mindenik hamgot látteek storni rája.
Megdermed ezt látva; s nem bonyja a társát,
Mellyel mohón várja a gyáva Ula'szlót.

Körmondásai vált a moszoha seó súlyja,
 Deros bánásmódja az árvákat súgja.
 Jól éri ezt Atollós, az is bölösen tudja,
 Hogy anyja talábol kifelé áll rudja.

Tesvén vér ontani ha nem félne lelke,
 A királyi babér bizon övé lenne; —
 De a polgárház; ez, ... a királyi babér
 (Inkább hontalan lesz) ilyen nagy díj nem ér.

Mintha vettek volna, mi anyja szemrehány:
 „Nincsen eredesed”... hát övé e hiány? —
 Ezen szemrehányás üzi a magányba,
 Senki nem követi, csak két oroszlanja.

Atyjának ez minden hagyott ööl-reje,
 Hallgatag követi Rákosmezéjére,
 Rákosmezőn a két szomorú fűz alá,
 Melynek levelei az eszharma csobolá.

E. Székely

E szent helyen, a hol, királyok beszéltek,
 S panaszokat vettek ajkáról a néjnek,
 Mintka Jánosét is ertének hallanak,
 A két fűz fan sugja a szélben minden ág.

„Körönát ne vadász! nem ad az nyugalmat,
 Sokért felelős az, s a tetterő lankát.
 Nem volt király, s nem lesz, hoz alattvalója
 Legjobb szándékára bünyegyét ne rója.

A hírre vágyosz talán? a hír is ér véget,
 Hta elhunytál beszél ugyan a történet;
 De hibákat is ves legfénylőbb tettekre,
 Elődeid élte legjobb példa erre.

Tagadd meg jogodat, mely körönát ígér,
 Lémondásod róla maga nagyobb babér...
 Eld végig életedet mint elrejtett virág,
 Moszoha anyadról beszéljen a világ.”

Atyj

Atyját véli szólni a végső szavakban,
Nincs már ajkán panasz, arczán örömrájk van;
I mint szabadult gyermek, kit vesély fejtjeget.
Hálásan szemléli a csillagos eget.

XXIV.

Megnőtt a sors balja míg ezek történek,
Lassanként, folonként növesztek az évek.
I hol van megtörője, a harcverő Pál bán?
Erzi-e a sorsnak ütését a vállán?

Eddig ő bánt a sors szakított karjával,
Mást ez büntet a bán sulyos karja által,
I barátját veresi, ellenes kiméli,
Nem szeretne a bán már sohaig élni!

Kerefi

Veresi a halált; de az nem jelent még,
Előre jött lánya, a szerencsétlenség —
I széltüdes képeben megütötte nyelvét,
Minden nyomán ott van, ... nincs semmi ellenéd.

Vélte, midőn nyelvét a széltüdes érte,
Elő a halál is nem sokára érte;
De az nem érkezett. Mert vannak emberek,
Kikhez hala köti, kiket forron szeret,

Örök akarja sújtani általa,
Még nincs kiírtve megízlelt pohara.
Látja ezt kínixoi; de azt is tudja:
Nem sokára lejár, rövid már az utja.

Mert megjött beszéje, meg a régi ledve,
Nyunkor a halál már nem lehet messze.
Erte gyermekere lett, itélessé vékony,
Ha szerés ejtheti kaplod a játékon.

Ugy

Ugy áll a fő a baj szeleiben sodortan:
 A két vég egyenlő lesz az életkorban.
 Ha végig eszmél, néz, lepergett élesen,
 Véli nem volt egyéb, mint kájrás sütemény.

Nápkod a játékon, de minő e játék?
 Mint Aetna játéka, midőn totla árég,
 Jölesére hamut szót és lövelet dobál,
 Míg csendje be nem áll a piros felhomály.

Hlyen a bán lelke. Ha felhőket hadar
 A villám cseplője s a dörgő zivatar:
 Versenyt dörög vele egetrázó hangja,
 És míg a zendiülés nem mulik nem hagyja.

És ha a nap arca a zivatar után
 Sugaron szettekint az ég boltozatán:
 Farlas szemet bámul a nap sugarával
 És szemé sugarat nyer e nézés által.

Egész

Egész kis lakkázat emelni kezére,
 Vasakat tördelni nincsen ellenére,
 Vagy másod magával véni gyilkos harcot,
 Melyben a halál vesz az élettől sarcot.

De ha ex elmulik, mint az égi hajnal
 Minden tőt virágot megönt könnyharmattal,
 Beszél illatjával, megéri a szellőt,
 Meg a gölyöt, fecskét, ha menő, ha eljött.

Sokszor a sülmile fajó dallamánál
 Gondolva a múltra egész éjen járkal;
 Múltból veszi hangját az éneklő madár,
 Szere oly ömerős, ai van érezve már.

Elhallgat a madár, min a megszűnt emléke...
 Fájdalmából a bán léptei felversék, —
 Midőn Rákosmezőn megy végig mogorván
 Magával élése hullámai sodorván.

A tej

A két oroszlan is ösméri messziről,
 Hogy ne ösmerné őt rengő lépcsiről?
 A bán szépen kéri: hol van a gardásol?
 Vagy hahogy már ti is tán cserben hagyátok?..

De hogy hagyták, ott ül, a fűz lombja alatt,
 S bámulja a leselt holdvilág hogy hallad
 Nyugra' helye felé, szállóra, szállóra, ...
 Hasarához émi nem kell csak egy óra.

„ Király jelölt, alszol? koronát álmodol?
 Néddexi kímési — miért vagy oly komoly?
 Oda se hederíts! ... arvad szenségére!
 Att meg én élék más nem szeri fejére.

„ Paraszti esküvel, nem nyulok utána,
 S ha háromszor élne sem fogadnám bátya!
 Nősebb gondom nagyobb: hogy a sasi vadászenám,
 Mit élethűn festett a kéjirő vásznán.

Király

Királyságom e szív, tele szeretettel,
 Szilárdságos neki érzésselmem szentel,
 E kisded föben van veszedrezt seregem,
 Ha mindenség harca dől rá nem rettegem.”

„ Nékedised, mond Pál — megvertett te gyermekel,
 Fogadj szót, vagy másként tudd meg hogy megverel.
 Léj red' az utra, vagy ki nyujtom kezem,
 És járhatóságát rögzis röggé teszem?”

„ Gyermeket alasz hát tolni olyan helyre,
 Mely szarvaszalatban meglettet illesne?
 Tévedsz bátya, sévedsz, nem érselek séged,
 Nem is tesszel nyomos kopott szavad végett.”

Az ősz harcszörő bán e szökre mosolyog,
 Bedig e mosolyban oda ér a dolog,
 Hogy összerörje a makacs Hollo's fűt,
 Kár termie pedig, annak ugy is kijut.

Baller

Balkébeli kardját csatjáról leoldja,
Szántalan annak a csorbája, vérfolója,
Niket leprított porlanak békében, —
Mátyás adta régen elismeréséjén.

És a mint leoldta úgy dobta a földre:
Markolat keresztjét doblában lerörte,
S diühvel szolt: „e kardot, mire felkötötted:
Ellenséges haroz foly közöttem és közted.”

„Jól cselekszed bátyja! mond az ifjú arra,
Ugy sincs semmi kardom adózza derelamra.
Esembe sem jussott kardos ölteni fel,
A por is üthetett volna az özlivel.”

De a kihívó jelt mivel viszonozzam?
Semmi segyver nálam, ... magammal nem köttem.
Hormán kiinduliam, vissza nem térhetek, ...
Oroszláncimot, igaz! elrihered.

S külön

S külön utra tört el a két viseli ember,
Mint a tűz és a víz, a vihar s a senger.
Atyai kard függött Hunyadnak oldalán,
Az oroszánt vitte maga után a bán.

XXV.

Dalnemzőm e beszélt vég ladjára nyíjja,
És egész fonala ki lesz bonyolítva.
Már látjuk kelni a napot a hegy megett
Mely láthatta még a fekete sereget.

Látta midőn a bán halálos kárhozja
Az élen az első férfiat levágta,
Aztán az első sorát, és úgy mindet sorba,
A hányat lekaszáll, amyi volt a csorba.

Kardja

Kardja élet a sok csorba elnyelése már,
Egy vitéz van már csak, a haza vége jár.
Ise a vitéz nem más mint a hős Vassóbor,
Leereszti kardját úgy áll mint a szobor.

A János sergéből ő maradt végsőre,
Hagyja hogy felhagyja a bán kardja éle,
De a bán kardjának lecsobult az éle,
Bár ki maradt volna megmaradna élve.

A bán is elvesi a gyilkoló vasat,
Köbe talált a vas, sa kö" léséhasadt,
Egy sem sírolva semmis összelelkerott,
Számos halott felett soritanak kereszt.

A nap is véresen szállóra sietve
Végnyarát a sílő hullákon feledte,
Mint ha kinnivel mondani egyszerre:
A halál országa uralgott ma erre.

Mondog

Mondotta erre a bán, míg az arca égett,
S homlokánál törle' a vér verítéket,
És a véresepeles melyek ráfeszentek
Nyitott sebeitől az elesetteknek.

Djészesed' Vassal a hány fegyvereket,
Kentségtörői volna, serseni az eger:
Ha nem nedni össze illő kegyedettel,
S ahhoz nem temeni ki vele vértől el.

Midőn az ójás sir sejen ki volt ásva,
A viték b'vencik hányattak egymásra,
Párlányára ille' a karsörö" Bál bán
Sa sorznak ballagja' erőse a vállain.

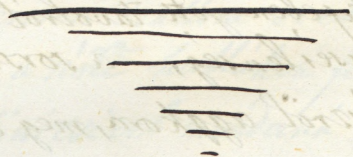
Tergeseg kezében jött távolról raja
A sterenséilenség, — a sorznak leánya,
Más részről aggkora, meg lét oroflánya,
S az aggkor nyomában a halál utána.

Az ut

Az utolsó vendég leült a sí fölé,
 S midőn ilt veszmű" újat fölemelé:
 Lassanként, tagonként érték a bánhoz,
 S tagonként közelgett a bán rontójához.

Még két tag volt hátra, az is megdermedett
 Mire a bán vetett végső" sekinceset
 Farkott világra, arusan az égre,
 S behült a gödörbe, a holtak fölébe.

Az árva orselán nomonau bögve
 Kaparra a földet a teli gödörre;
 Csak Vass Zóbor látta hogy a sors ballagja
 A bán kezében nőtt oly rettenő nagyra.

Tartalom.

	Lap.
Az elveszett ej - - - - -	3.
A vár - - - - -	21.
Kenyérmező" - - - - -	37.
A király - - - - -	61.
Az omlott templom oltráköve III.	
A sors ballagja - - - - -	137.